

Tecaj X.

Ožujak 1886.

Svezak III.

Šumarski list.

Organ

hrv. slav. šumarskoga društva

Uredjuje

Fran Xav. Kesterčanek,

kralj. nadšumar županije zagrebačke, član upravljajućega odборa hrv.-slav. šumarskoga društva i t. d.

Izlazi svaki mjesec.

ZAGREB 1886.

Naklada hrv.-slav. šumarskoga društva.

SADRŽAJ.

	Strana od — do
Uporaba nauke o čistom prihodu	97—118
Lov na šljuke.	119—123
Šumski prekršaji u šumah područja I. banske imovne obćine.	
Razpravlja Vinko Benak, nadšumar.	123—128
Vinko pl. Pjerotić i mletačka šumarska učiona na otoku Korčuli i Dalmaciji. Kratki historični pabirci Simeona Pjerotića, knj.	
bugar. šum. inšpekora	129—135
Šumarsko-trgovačka razmatranja II.	136—138
Listak. Društvene viesti: Sjednica upravljaljućega odbora šumarskoga društva	138
Trgovačke viesti: Šumske prodaje III.	138
Naredbe i zakoni: Okružnica proti okupaciji šumišta za gradilišta. — Odredbe radi paljenja vapnenica. — Poljski procjenitelji nemogu cieniti šumske štete.	139 140
Lovstvo: Jež u zimi nespava. — Divljačina na trgu. — K upoznaju životoslovja grabežljivaca. — Lovci pozor! — Lov na vidre u Glogovnici. — Hajke.	140—141
Knjižstvo: Magjarska šumarska literatura.	141
Šumsko-redarstvene viesti: K statistiki šumskih prekršaja kr. podžupanije zagrebačke u g. 1885. — Šumske štete križevačke imovne obćine. — Izkaz šumskih šteta II. banske imovne obćine. — Izkaz šumskih šteta u šumah ogulinjske imovne obćine. — Izkaz šumskih šteta u šumah petrovaradinske imovne obćine	142
Raznoliko: Hrvatsko naravoslovno društvo. — Ivan Salzer. — Beriva činovništva državne šumarske uprave	143—144
Natječaji i osobne viesti: Natječaji. — Umrli. — Premjestaji i imenovanja.	144
Dopisnica uredničtva.	144

Šumarski list.

Br. 3.

U ZAGREBU, 1. ožujka 1886.

God. X.

Uporaba nauke o čistom prihodu.*

Uzrok, da se do sada u Austro-Ungariji u obče, a naravno i kod nas, nauka o čistom prihodu, u šumarskoj praksi, nije onako uvažavala, kako to sama važnost predmeta zahtjeva, biti će dielomice u nepoznavanju i posve krivoj uporabi iste, a stranom opet i u tome, što se uslijed osebujnosti našega šumskoga gospodarstva, kod samoga uporabljenja te nauke, imamo boriti mnogimi potežkoćami.

Hoćemo li pako i uzprkos tih obstoјnostih, da u nas tu nauku udomimo, trebat će nam prije svega nastojati oko odstranjenja ovih potežkoća — pita se samo, kojim načinom? — Po naših nazorih, postići ćemo taj cilj svakako jedino svrsi shodnom modifikacijom samih temeljnih zasada te nauke.

Uzrok težke, dapače često i nemoguće uporabe nauke o čistom prihodu u praksi, nalazimo pako ponajprije u previskom ukamaćenju naših glavnica. Ukamaćenje istih bo nestoji u pravom razmjeru sa samom prirastnom vrednosti naših (visoko-šumskih) sastojina, te ćemo s toga naravno, uporabljajući toli visoke dobitne mjere u šumarstvu, morati doći do negativnih rezultata t. j. mi ćemo raditi gubitkom, ili ćemo pako morati visoko-šumske uzgoj zamjeniti sitno-šumskim uzgojem, uz čim moguće kraće obhodne dobe. Nu i time nebismo postigli cilj, ter bismo tako postupajući, jedino opravdavali spočitanje protivnika te nauke, koji tvrde, da se uporabom nauke o čistom prihodu samo pogubno i štetno gospodari.

Pa ipak je pitanje uporabe nauke o čistom prihodu, kod ustavlјivanja dobitne mjere u šumarstvu i šumarskoj produkciji u Austro-Ungariji, važnije no u samoj Njemačkoj, u koliko bo su uslijed uobičajne više dobitne mjere i čisti prihodi naših šuma popriječno manji, od onih njemačkih šuma.

Obzirom na veliku važnost, koju ta nauka, koli u privatnom, toli u narodno-gospodarstvenom pogledu, uporabljena u različitim grana šumskoga gospodarstva, imade, nesmijemo se u samom vlastitom interesu dati zastrašiti od

* Opazka. U pogledu tehničkih i inih strukovnih izraza upućujemo na djelo: „Osnovi nauke računanja vrednosti šuma“ od F. Kesterčanka. Zagreb. 1882. Naklada kr. zem. vlade.

prije spomenutih potežkoća, već treba da nastojimo utanačiti one modifikacije, uz koje bismo nauku o čistom prihodu ipak mogli i kod nas udomiti, a da se time neporemete sama obćenito valjana, gospodarstvena načela našega jur uobičajnoga šumarenja.

I s toga ćemo u sliedećem nastojati, da to toli životno pitanje svrsi shodno razpravimo, i to načinom koliko moguće popularnijim, i na temelju onih podataka, što no ih bio nedavno u „Oesterreichische Forstzeitung“ umirovljeni šumarski ravnatelj H. Bretschneider u nizu članaka, pod naslovom: „Die Anwendung der forstlichen Reinertragslehre in der Praxis“* objelodanio, za da se tako podjedno pruži i manje matematično-naučnim drugovom sgoda, upoznati se po šumsko gospodarenje toli važnim načeli i zasadami „Presslerove nauke o čistom prihodu.“

Osnovi šumarsko-financijalnoga računa.

Poznato je, da se naše novčano računanje osniva na takovu temelju umnažanja glavnice, koji odgovara zbilnjom množenju ukamačenih glavnica, u stanovitom njekom razdobju. To je pako uzrok, da smo prinuždeni, takodjer i u šumarstvu u račun dolazeće prihode i razhode, istim načinom uračunavati, kako to običajno u obće n trgovačkom životu, naime računajući uz kamate na kamate.

Najtežje, a uz to i glavno prieprorno pitanje, kod uporabe šumsko-financijalnoga računa, jeste pako pitanje, utanačenja šumskom gospodarstvu odgovaraće dobitne mjere.

Pressler veli, da se ista imade, polag dobitne mjere novčanih glavnica dotične zemlje ustanovljivati.

Nu pošto ta dobitna mjera u Njemačkoj 4—5% iznaša, to Pressler šumsko-gospodarstvenu dobitnu mjeru ustanavljuje obćenito za manja i spekulativnija privatna gospodarstva sa $4\frac{1}{2}\%$, za veće privatne šumske posjede sa 4%, a za državno šumsko gospodarstvo, uzimajući u obzir, posebne svrhe i ciljeve, kojima državne šume gledom na obću dobrobit služiti imadu, samo sa $3\frac{1}{2}\%$.

Postupajući analogno tomu omjerivanju dobitne mjere, morala bi se u Austro-Ungariji, gdje običajna dobitna mjeru novčanih glavnica (uz pupilarnu sjegurnost) 5—6% iznaša, šumarska dobitna mjeru, za manja i spekulativnija privatna gospodarstva sa $5\frac{1}{2}\%$, za korporativne i veće privatne šumske posjede sa 5%, a za fisikalno šumsko gospodarstvo sa $4\frac{1}{2}\%$ ustanoviti.

Nu da u istinu tako postupamo t. j. kad bismo doista tako visoke dobitne mjere uračunavali, morali bismo, za postići odgovarajuće ukamačenje, pri tom bezdvojbeno uništiti same šume, dapače mi bi tako gospodareći i svaki ini na financijalno-gospodarskom temelju osnivajući se šumski uzgoj, onemogućili.

* Vidi, „Oesterreichische Forstzeitung“ br. 53. i sliedeće g. 1884.

Poznato je bo, da se u nas ža iste crnogorične šume, koje vrlo povoljno leže, u pogledu prometa, samo iznimice dobitna mjera od 3%, a kod listačah šuma od 2 $\frac{1}{2}$ % uračunavati može.

Vidimo nadalje, da i sam dr. Judeich zahtieva, da se dobitna mjera u šumarstvu manjom ustanoviti imade, od inake u dotičnoj zemlji uobičajne dobitne mjere, opravdajući taj svoj zahtjev time, što tvrdi, da se u zemlji uobičajna dobitna mjera, samo popričnom veličinom iste smatrati imade, nipošto pako minimalnom dobitnom mjerom. Na istom temelju nadalje Judeich zahtieva, da se baš ta minimalna dobitna mjera — imade kod obračunavanja ukamačivanja zemljišnih glavnica, a naročito onih šumskoga gospodarstva, uporabljavati, i to iz slijedećih razloga:

1. obzirom na veliku sjegurnost uložene glavnice i udobnost, koju šuma posjedniku pruža;

2. što kod šumarstva moramo računati unaprije za veća razdobja, što kulture sve to veće a po tom vrednije bivaju, a time i same glavnice rastu, tako da dosljedno tomu i opet možemo isto tako i dobitnu mjeru umanjivati;

3. što po narodno-gospodarstvenih načelih — vrednost poljskih proizvoda raste tekom gospodarstvenoga razvitka, dočim istodobno i opet padaju cene radnjom i glavnicom proizvedenih dobara, i napokon;

4. što šuma narodnom gospodarstvu donaša i takovih koristi, koji se neizrazuju brojevno i neposredno.

Nadalje veli Judeich, da se, pogledom na spomenuto, država kod gospodarenja svojimi šumami, može zadovoljiti i manjom dobitnom mjerom, nego i šumoposjednicima.

Obzirom na u nas vladajuće okolnosti, imadu netom spomenuti razlozi (navedeni u prilog manje šumarske dobitne mjere — od one, koja je običajna u zemlji), ne samo istu, nego donjekle i veću vrednost, u koliko se bo u nas uslijed nesjegurnih i veoma promjenljivih političkih, kao i dosta žalostnih državno-financijalnih okolnosti, vrednosti glavnica često mijenjaju, tako da od te miene ni isti privatni papiri izuzeti nisu.

Nedvojbeno je nadalje, da u Austro-Ungariji zemljišni posjed pruža najveću sjegurnost kod ulaganja većih glavnica, što nam medju ostalim takodjer dokazuje već i okolnost, da naši prvi glavnici, vazda vole svoju imovinu — dobavljanjem zemljišnoga posjeda osjegurati, sastojao se taj iz gospodarskih ili šumarskih zemljišta, zadovoljujući se pri tom, da im uložena glavnica ma i samo 3% kamate odplaćuje. Zemljišni jim bo posjed donaša uz sve to i druge udobnosti i vrednosti, ma bile ove baš i samo umišljene, koji se neizrazuju u brojevih godišnjega prihoda.

Napokon valja još i to u obzir uzeti, da je uporaba uobičajne dobitne mjere u zemlji, u šumarstvu već i s toga neshodna, što samo uzajmljivanje glavnica uz zemljišnu hipoteku, nemože dati istu sjegurnost, kao što sama zemljišta — odnosno njihov posjed. U koliko pako šumski posjed, bar u pravilu, i kod nas veće jamstvo daje, nego li u tudje ruke položena glavnica, to se *

s toga može pravom zahtievati, i za šumarsku proizvodnju, uporaba manje dobitne mjere, od one uobičajne u zemlji, i tako nam preostaje jedino još odgovoriti na pitanje, koje glavnično ukamaćenje da uzmem obzirom na gori spomenuto, za temelj računanja u šumarskoj obrti?

Narodno-gospodarstvena nauka nam sama po sebi nepruža dovoljno fakta za omjeriti šumsko - gospodarstvenu dobitnu mjeru, jer bi bilo posve krivo, kad bismo za glavnice uložene u šumarstvu, zahtievali istu onu dobitnu mjeru, odnosno ukamaćenje, koje zakon utanačuje za inake uzajmljene glavnice na pr. glavnice sirotinske zaklade.

Lasno bi nam bilo medjutim odgovoriti na gornje pitanje onda, kad bismo znali u svakom slučaju točno utanačiti veličinu u šumogojstvu uloženih glavnica, jer bismo tad mogli iz godišnjega čistoga prihoda (P.) i iz vrednosti šume (predmnjevajući uredjenje na godišnju dobit) (V), proračunati dobitnu mjeru (Z), po poznatoj jednačbi.

$$Z = \frac{P}{V} \cdot 100$$

Pošto nam je medjutim riedko kada moguće, u šumarstvu uložene glavnice ustanoviti, to nam u šumarstvu preostaje samo jošte ustanovljenje dobitne mjere, polag iznosa ukamaćenja inih srodnih obrti na pr. obrti poljoprivrede, u koliko bo je ova od svih obrti najviše slična šumarskoj. Nedvojbeno je medjutim, da i gospodarska obrt, posjedniku u mnogom pogledu, veću sigurnost pruža, nego li šumarstvo, u koliko bo za ovo posliedje nepostoje osjeguravanja, te što elementarne nepogode prirast šume, dakle i kamate u šumi uložene glavnice, na dulje vremena, a često i posvema obustaviti mogu.

Nasuprot ipak valja uzeti u obzir, da šuma, ako je uredjena na jednaku godišnju dobit, godimice i prilično jednake prihode vlastniku osjegurava, dočim su prihodi poljoprivrede, više ovisni od klimatičnih odnošaja pojedinoga ljeta. Još veću razliku medju poljoprivrednom i šumarskom obrti pako nalazimo u tom, što gospodarstvo, uslijed sve to većma preotimajuće amerikanske konkurenциje, danas jedino još uz gospodarsku industriju dovoljnu rentu daje. Pošto pako i opet industrijalna poduzeća u nas, uslijed žalostnih vladajućih financijalnih i promjenljivih političkih odnošaja, slabo napredovati mogu, to moramo i opet nastojati, da nam se glavnice uložene u takova poduzeća, bar visokimi kamati odštečuju, a pošto to takodjer i za one obrti vriedi, koje posješuju poljoprivrednu, s toga ni onu (od najmanje 5%) dobitnu mjeru, koja se u nas za takova poduzeća zaračunava, nemožemo za naše šumarsko uglavničenje upotriebiti.

Mogao bi nadalje tkogod kazati, da i nama kameni ugljen godimice sve to veću konkurenčiju gorivnom drvu pravi, nu to se ipak — baš samo goriva ticati može, dočim znamo, da ciene liesa i ostalog uporabivog a drva nasuprot sve to većma rastu.

U koliko se nadalje nemogu, sve prednosti i nepogodnosti poljoprivredne i šumarske obrti, brojevno predstaviti, to nemožemo ni šumarsku dobitnu mjeru

izvadjati od one visoke dobitne mjere običajne u poljoprivrednoj obrti, ma sve da se zato ipak neizključuje u obće mogućnost uporabe iste u tu svrhu.

Uočimo li pako spomenuto, to dolazimo do zaključka, da uslijed ne-sjegurne i promjenljive vrednosti novca, kao i pogledom na promjenljivost vrednosti poljoprivrednih i šumarskih proizvoda, nismo kadri ni približno ustanoviti one činbenike, koje potrebujemo, za moći ustanoviti pravu dobitnu mjeru.

To su razlozi, da se nije mogla do sada ustanoviti nikoja stalna i obće valjana dobitna mjera, a napose se u našoj monarkiji takova ni u buduće neće tako lasko ustanoviti moći, u koliko bo u nas vladaju prevelike raznoličnosti šumarskih odnošaja, ma sve da je s druge strane i opet to pitanje baš kod nas velevažno, pogledom na znatne i vredne privatne šumske posjede.

Neimajući pako nikojih pravila i sredstava, polag kojih bismo mogli utanačiti dobitnu mjeru, za u šumah se nahodeće zemljiste i gospodarske glavnice, moramo u obće u šumarstvu odustati od utanačivanja stalnih dobitnih mjeru, a preostaje nam jedino, da nastojimo, sličnim načinom, kao što je to uobičajno u običnom trgovačkom životu, gospodareć — u obće u svih granah našega šumarskoga gospodarstva — polučiti koliko moguće veće ukamačenje zemljiste kao i gospodarske glavnice naših šuma.

Obzirom na to potrebno nam je ipak znati, kojim načinom uzgoja nam je rečeni cilj polučiti, a k tomu i opet moramo prije svega ustanoviti, (temeljitim i točnim iztraživanjem stojbinskih i uporabnih odnošaja naših šuma), onaj način uzgoja i obhodnju, kojimi ćemo moći s osobitim obzirom na poboljšanje stojbinske vrstnoće tla pospješiti proizvodnju, u buduće najcjenijih vrsti i razvrstbina drveća, za da tako onda i maksimalnu dobit u šumarstvu uloženih glavnica polučimo.

Prispodobom izkaza polučenih rezultata takovih iztraživanja, koja se prije svega imadu odnašati na sastavljanje mjestnih skrižaljka drvnih gromada, i ustanovljivanja mjestnih prihodnih vrednostih tla, za raznolike vrsti uzgoja, moći ćemo onda potrajnu uharnost pojedinih načina uzgoja, a time bar približno ustanoviti i onu dobitnu mjeru, kojom smo kadri za budućeg uredjenja gospodarstva — polučiti onu prihodnu vrednost šumskoga tla, koja će biti u razmjeru sa vrednošću inih težatbenih zemljista.

Dalnjeg razjašnenja radi, priobćujemo sliedeći izkaz, koji nam na temelju točnih iztraživanja uredajnih razreda oveće šumske površine, u obliku skrižaljke predočuje, zadobljene drvine gromade, vrednosti i prihode, stanovite njeke šume — drugoga razreda stojbinske vrstnoće.

I. Skrižaljka prihoda mjestnih

G I a v n i u ž i t c i													
doba dobitanja užitka	popriječna užitna dužina debla	prihod jedrog drva po hektar ¹⁾								prihod vrednote			
		sje- čivni prihod	priраст		postotak	razmjerje razvrstbina		brči sasto- jinske vrednote	sjećivni prihod	prihod vrednote		popriječni prihast	prihast postotak
			vre- meni	po- riječni		I. r.	II. r.			u metrih vrednote	u metrih vrednote		
u jedrih metrib		postotci		postotci		postotci		postotci		postotci		postotci	
30	3.5	25	5	0.8	10.5	—	—	100	2	50	1.7	0.2	Visoka bukova sastojina
40	7.5	75	7	1.9	6.6	—	5	95	2.05	154	3.9	0.2	
50	11	145	7	2.9	4	—	10	90	2.10	305	6.1	0.2	
60	14	215	7	3.6	2.7	5	20	75	2.36	507	8.4	1.1	
70	16	280	5.5	4	1.8	15	25	60	2.74	768	10.9	1.4	
80	17.5	335	4.5	4.2	1.3	25	30	45	3.16	1060	13.3	1.4	
90	18.5	380	4	4.2	1	30	35	35	3.44	1308	14.5	0.9	
100	19	420	4	4.2	1	35	40	25	3.74	1570	15.7	0.8	
110	19.5	455	3.5	4.1	0.8	40	40	20	3.98	1809	16.4	0.6	
120	20	485	3	4	0.6	45	40	15	4.20	2037	17	0.6	
Visoka jelova sastojina													
30	5.5	55	6	1.8	7.3	—	15	85	1.46	80	2.7	0.9	
40	9	115	8	2.9	5.3	5	30	65	1.60	184	4.6	1.8	
50	12	195	8.5	3.9	3.6	20	40	40	1.91	372	7.5	1.3	
60	14.5	280	8.5	4.6	2.7	30	40	30	2.17	606	10.1	1.3	
70	17	365	8.5	5.2	2.1	40	35	25	2.46	898	12.8	1.3	
80	19	450	8.5	5.6	1.5	50	30	20	2.80	1258	15.7	1.3	
90	21	525	7.5	5.8	1.1	60	20	20	3.07	1612	17.9	1	
100	22.5	585	6	5.9	0.7	65	20	15	3.27	1911	19.1	0.5	
110	23.5	630	3	5.7	0.5	70	20	10	3.45	2176	19.8	0.4	
120	24	660	3	5.5	1.4	75	15	10	3.60	2374	19.8		
Visoka ariševa sastojina													
30	9	95	7	3.2	5.5	—	15	85	1.26	120	4	2.3	
40	14	165	7.5	4.1	3.8	15	25	60	1.58	261	6.5	2.2	
50	18	240	8	4.8	2.9	30	35	35	1.96	471	9.4	2.2	
60	20.5	320	7	5.3	2	45	30	25	2.43	777	12.9	1.6	
70	22	390	6	5.6	1.4	55	25	20	2.85	1110	15.9	1.4	

¹⁾ Kod izkaza drynih gromada, označene su samo u istinu unovčive gromade, u koliko se od istih jur na ime izradbenih troškova, gubitka na kori itd. 20% iznosa odbilo.

²⁾ Od činbenika vrednosti, uzeti su sledeći u račun: Čisti prihod po jedri metar. Glavni užitci — Gradja I. razreda 6.30 fr., II. razreda 5.10 fr. — Gorivo I. razreda 3 for., II. razreda 2 for. — Nuzužitci: Gorivo I. razreda 2.30 for., II. razreda 60 nvč. — Razmjerje za gradju sposobnoga drva: U 60. godini 5% I. razreda, 95% II. razreda, u 70. godini 15% I. razreda, 85% II. razreda, u 80. godini 30% I. razreda, 70% II. razreda, u 90. godini 45% I. razreda, 55% II. razreda, u 100. godini 60% I. razreda, 40% II. razreda, 110. godini 70% I. razreda, 30% II. razreda, u 120. godini 75% I. razreda, 25% II. razreda. — Dimenziije gradjevnog drva: I. razreda oblikovina sa preko 30 cm. u promjeru, II. razreda oblikovina sa manje od 30 cm. u promjeru. — Kitjevinu t. j. sva debljevina i granjevinu izpod 7 cm. u promjeru, neunovčiva je izim kolja.

³⁾ U obzir dolazeći činbenici vrednosti jesu: Čisti prihod po jedri metar: a) Glavni užitci: gradja I. razreda 4.50 for., II. razreda 4 for., III. razreda 3 fr. — Gorivo drvo I. razreda 1.80 for., II. razreda 1.40 for. — b) Nuzužitci: Gradja I. razreda 2.80 for., II. razreda 2.20 for. — Gorivo I. razreda 1.20 for., II. razreda 40 novč. — Razmjerje razvrstbina gradje: a) Glavni užitci: u 40. godini 5% II. razreda, 95% III. razreda, u

drvnih gromada i vrednosti.

doba dobitanja užitka	M e d j u t o m n i u ž i t c i							Postotak prirasta ukupnog prihoda na drvu			
	prihod u jednih metrih	gradja	gorivo		prihod vrednosti						
			I. r.	II. r.	broj vrednote	prihod vrednote	a.				
			postoteći		vrednost u metr.		postotak				
II. stojbinske vrstnoće. ²⁾											
30	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
31—40	10	—	—	—	100	0·60	6	1·2	—		
41—50	20	—	—	—	100	0·60	12	6·7	0·1		
51—60	25	—	5	95	0·68	17	4	1·3	1·7		
61—70	25	—	15	85	0·85	21	2·5	1·7	1·6		
71—80	25	—	25	75	1·03	26	1·7	1·1	1		
81—90	20	—	35	65	1·20	24	0·8	0·9	0·8		
91—100	15	—	45	55	1·36	20	0·5	0·6	0·6		
110	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
120	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
II. stojbinske vrstnoće. ³⁾											
30	10	—	—	—	100	0·40	4	7·2	1·1		
31—40	20	5	15	80	0·61	12	4·6	2	1·5		
41—50	25	15	20	65	0·83	21	3·4	1·4	1·4		
51—60	30	25	20	55	1·02	31	2·5	1·3	1·1		
61—70	30	30	20	50	1·14	34	2	0·7	0·7		
71—80	30	35	20	45	1·24	37	1·4	1·1	1·1		
81—90	25	40	20	40	1·36	34	1	0·4	0·4		
91—100	20	45	20	35	1·49	30	0·5	0·5	0·4		
101—110	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
110—120	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
II. stojbinske vrstnoće. ⁴⁾											
30	10	—	4	100	0·40	4	5·7	2·2	2·2		
31—40	20	5	15	80	0·61	12	3·6	2·2	2·2		
41—50	25	15	20	65	0·84	21	2·8	2·2	2·2		
51—60	30	25	20	55	1·02	31	1·8	1·7	1·7		
61—70	30	30	20	50	1·14	34	1·3	1·4	1·4		

50. godini 15% II. razreda, 85% III. razreda, u 60. godini 15% I. razreda, 20% II. razreda, 65% III. razreda, u 70. godini 30% I. razreda, 25% II. razreda, 45% III. razreda, u 80. godini 40% I. razreda, 35% II. razreda, 25% III. razreda, u 90. godini 50% I. razreda, 30% II. razreda, 20% III. razreda. b) Nuzužiteci: u 50. godini 5% I. razreda, 95% II. razreda, u 51.—60. godine 10% I. razreda, 90% II. razreda, u 61.—70. godine 20% I. razreda, 80% II. razreda, u 71.—80. godine 2·7% I. razreda, 75% II. razreda, u 81.—90. godine 35% I. razreda, 65% III. razreda, u 91.—100. godine 45% I. razreda, 55% II. razreda. — Kitjevina t. j. sva debljevina i granjevina izpod 7 cm u promjeru, neunovčiva je izuzam kolja. Dimenzije gradje debljevine kod četinjača: I. razreda oblikovine i gradjevno drvo od 31—60 cm. popričnog promjera, II. razreda od 21—30 cm. popričnog promjera, III. razreda sa 20 cm. popričnog promjera.

4) Činbenici vrednote jesu: Čisti prihod po jedri metar: a) Glavni užiteci: gradja I. razreda 5·10 for., II. razreda 4·40 for., III. razreda 3 for. — Gorivo I. razreda 1·60 for., II. razreda 1·20 for. — b) Nuzužiteci: gradja, I. razreda 2·80 for., II. razreda 2·20 for. — Gorivo I. razreda 1·20 for., II. razreda 40 novč. — Razmjerje razvrstbina gradje: a) Glavni užiteci u 40. godini 5 post. II. razreda, 95 post. III. razreda. u 50. godini 20 post. II. razreda, 80 post. III. razreda, u 60. godini 15 post. I. razreda, 25 post. II. razreda, 60 post.

G l a v n i u ž i t e i

doba dočicanja užitka	popriječna užitna dužina	prihod jednog drva po hektar								prihod vrednote			
		sje- ćivni prihod	priраст		gradja	razmjerje razvrstbina		broj sasto- jinske vrednote	sjećivni prihod	prihod vrednote		pričevni prihast	pričevni postotak
			vre- meni	po- riečni		postotak	I. r.	II. r.		u jedrih metrih	postotci	u metrih vrednote	
80	23	450	5	5·6	1·1	65	20	15	3·27	1471	18·4	0·7	
90	23·5	500	4	5·5	0·8	70	15	15	3·50	1750	19·4	0·7	
100	24	540	2·5	5·4	0·4	75	15	10	3·76	2033	20·3	0·3	
110	24	565	1·5	5·1	0·3	75	15	10	3·85	2175	19·8	0·3	
120	24	580	4·8	4·8	0·3	75	15	10	3·92	2274	19	0·2	

Visoka smrekova sastojina

30	6·5	80	8	2·7	6·9	—	15	85	1·46	117	3·9	1
40	10·5	160	9	4	4·5	5	30	65	1·60	256	6·4	1·8
50	14	250	5	5	3	20	40	40	1·91	478	9·6	1·3
60	17	335	8·5	5·6	2·2	30	35	35	2·17	726	12·1	1·3
70	19	415	8	5·9	1·6	40	30	30	2·48	1031	14·7	1·3
80	20·5	485	7	6·1	1·2	50	25	25	2·85	1385	17·3	1·3
90	22	545	6	6·1	0·9	55	25	20	3·11	1695	18·8	0·9
100	23	595	5	6	0·7	60	25	15	3·28	1949	19·5	0·6
110	23·5	635	4	5·8	0·4	65	25	10	3·48	2207	20·1	0·6
120	24	660	2·5	5·5	0·4	70	25	5	3·65	2409	20·1	0·5

Mješovita⁶⁾ visoka sastojina

30	6·5	70	7	2·3	6·9	—	15	85	1·48	103	3·4	1·8
40	10·5	140	8	3·5	4·6	15	25	60	1·77	248	6·2	1·8
50	14	220	8	4·4	3·1	30	35	35	2·11	464	9·3	1·4
60	17	300	7·5	5	2·3	40	35	25	2·43	728	12·1	1·2
70	19·5	375	7	5·5	1·7	50	30	20	2·76	1035	14·8	1·3
80	21	445	6	5·6	1·3	60	25	15	3·15	1402	17·5	0·7
90	22	505	5	5·6	1	65	20	15	3·39	1712	19	0·6
100	23	555	5	5·6	0·7	70	20	10	3·63	2014	20·1	0·6
110	23·5	595	4	5·4	0·4	75	20	5	3·85	2290	20·8	0·6
120	24	620	2·3	5·2	0·4	75	20	5	3·88	2406	20·1	0·1

III. razreda, u 70. godini 25 post. I. razreda, 35 post. II. razreda, 40 post. III. razreda, u 80. godini 40 post. I. razreda, 30 post. II. razreda, 30 post. III. razreda, u 90. godini 50 post. I. razreda, 25 post. II. razreda, 25 post. III. razreda, u 100. godini 60 post. I. razreda, 20 post. II. razreda, 20 post. III. razreda, u 110. godini 65 post. I. razreda, 25 post. II. razreda, 10 post. III. razreda, u 120. godini 70 post. I. razreda, 20 post. II. razreda, 10 post. III. razreda. — b) Nuzužitei: u 50. godini 5 post. I. razreda, 95 post. II. razreda, u 91.—100. godine 45 post. I. razreda, 55 post. II. razreda. — Kitjevina nije unovčiva.

⁵⁾ Od činjenika vrednosti uzeti su slijedeći u račun: Čist prihod po jedri metar.

a) Glavni užitei: gradja I. razreda 4·80 for., II. razreda 4·10 for., III. razreda 3 for. Gorivo I. razreda 1·80 for., II. razreda 1·40 for. — b) Nuzužitei: gradja I. razreda 2·80 for., II. razreda 2·20 for. — Razmjerje razvrstbina gradje: a) Glavni užitei: u 40. godini 5% II. razreda, 95% III. razreda, u 50. godini 15% II. razreda, 85% III. razreda, u 60. godini 15% I. razreda, 20% II. razreda, 65% III. razreda, u 70. godini 30% I. razreda, 25% II. razreda, 45% III. razreda, u 80. godini 40% I. razreda, 35% II. razreda, 25% III. razreda, u 90. godini 50% I. razreda, 30% II. razreda, 20% III. razreda, u 100. godini 60% I. razreda, 25% II. razreda, 15% III. razreda, u 110. godini 65% I. razreda, 25% II. razreda, 10% III. razreda. b) Nuzužitei: u 50. godini 5% I. razreda, 95% II. razreda, u 51.—60. godine 10% I. razreda, 90% II. razreda, u 61.—70. godine 20% I. razreda, 80% II. razreda, u 71.—80. godine 25% I.

doba dočicanja užitka	M e d j u t o m n i u ž i t c i							Postotak prirasta ukupnog prihoda na drvu			
	prihod u jedri metrih	gradja	g o r i v o		prihod vrednosti						
			I. r.	II. r.	broj vrednote	prihod vrednote	a.				
			postotci		vrednost u metr.		postotak				
71—80	30	35	20	45	1·24	37	0·9	0·8			
81—90	25	40	20	40	1·36	34	0·6	0·8			
91—100	20	45	20	35	1·49	30	0·1	0·4			
110	—	—	—	—	—	—	0·3	0·2			
120	—	—	—	—	—	—					

II. stojbinske vrstnoće⁵⁾.

30	10	—	15	100	0·40	4	6·6	1
31—40	20	5	20	80	0·61	12	4·2	2
41—50	25	15	20	65	0·83	21	2·8	1·3
51—60	30	25	20	55	1·02	31	2	1·4
61—70	30	30	20	50	1·14	34	1·5	1·4
71—80	30	35	20	45	1·24	37	1	1
81—90	25	40	20	40	1·36	34	0·8	0·5
91—100	20	45	20	35	1·49	30	0·3	0·8
101—110	—	—	—	—	—	—	0·4	0·1
111—120	—	—	—	—	—	—		

II. stojbinske vrstnoće.⁷⁾

30	10	—	—	100	0·30	6	6·9	1·9
31—40	20	5	15	80	0·78	16	4·3	1·9
41—50	25	15	20	65	0·99	25	3	1·4
51—60	30	25	25	55	1·16	35	2·1	1·3
61—70	30	30	30	50	1·26	38	1·6	1·3
71—80	30	35	35	45	1·35	41	1·1	0·8
81—90	25	40	40	40	1·46	37	0·8	0·8
91—100	20	45	45	35	1·58	32	0·4	0·8
110	—	—	—	—	—	—	0·4	0·1
120	—	—	—	—	—	—		

razreda, 75% II. razreda, u 81.—90. godine 35% I. razreda, 65% II. razreda, u 91.—100. godine 45% I. razreda, 55% II. razreda. — Kitjevina nije unovčena.

⁶⁾ Smjes sastojine 70 post. jela i smreka, 20 post. ariša i 10 post. listača, bukve sa nješto javora, jasena i hrasta umješano.

⁷⁾ Činbenici vrednote jesu: Čisti prihod po jedri metar: a) Glavni užitak: gradja I. razreda 4·90 for., II. razreda 4·20 for., III. razreda 3 for. — Gorivo I. razreda 1·90 for., II. razreda 1·40 for. — b) Nuzužitići: gradja I. razreda 2·80 for., II. razreda 2·20 for. — Gorivo I. razreda 1·30 for., II. razreda 60 novč. — Razmjerje razvrstbine gradje: a) Glavni užitak u 40. godini 5 post. II. razreda, 95 post. III. razreda, u 50. godini 15 post. II. razreda, 85 post. III. razreda, u 60. godini 15 post. I. razreda, 20 post. II. razreda, 65 post. III. razreda, u 70. godini 20 post. I. razreda, 25 post. II. razreda, 45 post. III. razreda, u 80. godini 40 post. I. razreda, 30 post. II. razreda, 30 post. III. razreda, u 90. godini 50 post. I. razreda, 30 post. II. razreda, 20 post. III. razreda, u 100. godini 60 post. I. razreda, 25 post. II. razreda, 15 post. III. razreda, u 110. godini 65 post. I. razreda, 25 post. II. razreda, 10 post. III. razreda, u 120. godini 70 post. I. razreda, 20 post. II. razreda, 10 post. III. razreda. — b) Nuzužitići: u 50. godini 5 post. I. razreda, 95 post. II. razreda, u 51.—60. godine 10 post. I. razreda, 90 post. II. razreda, u 61.—70. godine 20 post. I. razreda, 80 post. II. razreda, u 71.—80. godine 25 post. I. razreda, 75 post. II. razreda, u 81.—90. godine 35 post. I. razreda, 65 post. II. razreda, u 90.—100. godine 45 post. I. razreda, 55 post. II. razreda.

Po ovih skrižaljka prihoda, kojima nije za temelj uzet nečisti, već zbiljni čisti prihod drvne gromade, uz zbiljne (bez izradbenih troškova) cene drva, možemo preduzeti samo proračunavanje prihodne vrednosti tla, uz predmjerne raznih dobitnih mjera, uzimajući ipak pri tom troškove uzgoja i uzdržavanje šuma u iznosu od 25 for. po hektar, a iznos godišnjih izdataka za upravu, čuvanje i porez, zatim izdataka za gradnju šumskih puteva i t. d. sa 4 for. po hektar i godinu.

Prihode te pako, (izuzam sjećivog prihoda na drvu), imademo još povećati za iznos vrednosti nuzužitaka, kao na pr. lova, ribarenja, paše i t. d. dobivajući pri tom iznos od godišnjih 60 nvč. po hektar.

Ciene šumskoga tla jesu u onome kraju, na koji se podatci u skrižaljci izvedenoga primjera odnašaju, po hektar, za drugi razred stojbinske vrstnoće, 30—40 for. a vr., u koliko se bo polag uobičajne prodajne vrednosti, toliko takodjer i za tla boljih pašinskih zemalja plaća.

Na temelju netom spomenutih podataka proračunava se onda, prema raznolikim u obzir dolazećim dobitnim mjeram, prihodna vrednost zemljišta, (Bodenerwartungswert) kako nam to sliedeća skrižaljka II. izkazuje.

II. Skrižaljka mjestnih drvnih gromada i prihodnih vrednosti, za uredajni razred A. i II. razred stojbinske vrstnoće.

a Dobitna mjera u po- stotcima	b Doba dobitanja u godinama	c Konačne vrednosti međutonim prihoda	d Konačna rentorna vrednost među- tonim prihoda	e Sjećivni prihod	f Sbroj prije rečenih prihoda e + d + e	g Konačna vrednost kulturnih troškova 25. 1.0 p n	h Čisti prihod f - g	i Gibeniški konačna ren- tovne vred- 1.0 pa - 1 nosti oo p	k Nečista zemljisna renta i h	l Godišnji troškovi	m Zemljisna čista renta k - 1	n Čista glavnicička n . 100 vrednost tla p
u for. a. vr.												
2	60	40	68	507	615	82	533	114	4.67	4.—	0.67	34
	70	70	80	768	918	100	818	150	5.45	4.—	1.45	72
	80	112	116	1060	1288	122	1166	194	6.01	4.—	2.91	100
	90	160	148	1308	1616	148	1468	247	5.94	4.—	1.84	97
	100	215	187	1570	1972	181	1791	312	5.74	4.—	1.74	87
2.5	60	42	82	507	631	110	521	136	3.83	4.—	—	—
	70	75	111	768	954	141	813	185	4.40	4.—	0.40	16
	80	122	149	1060	1331	180	1151	248	4.64	4.—	0.64	26
	90	180	197	1308	1685	231	1454	329	4.42	4.—	0.42	17
	100	243	260	1570	2073	295	1778	433	4.11	4.—	0.11	4
3	60	44	98	507	649	147	502	163	3.08	4.—	—	—
	70	80	139	768	987	198	789	231	3.41	4.—	—	—
	80	134	193	1060	1387	266	1121	321	3.80	4.—	—	—
	90	204	266	1308	1778	358	1420	443	3.21	4.—	—	—
	100	294	364	1570	2228	480	1748	607	3.88	4.—	—	—

a	Dobitna mjeru u postotcima	b	Doba dobitanja u godinah	c	Konačne vrijednosti međutomnih prihoda	d	Konačna rentovna vrijednost međutomnih prihoda	e	Sjećivni prihod	f	Sbroj prije rečenih prihoda c + d + e	g	Konačna vrijednost os kulturnih troškova 25.10 p n	h	Čisti prihod f - g	i	Cinbenik konačne rentovne vrijednosti 10 p n - 1 / 0.0 p	j	Nevrsta zemljistna renta i / h	k	Godisnji troškovi	l	Zemljistna čista renta k - l	m	Čista glavnicika u 100 vrijednost tla	n	Čista glavnicika u 100 vrijednost tla

J e l a.

2	60	82	68	606	756	82	674	114	5.91	4.—	1.91	95
	70	134	80	898	1112	100	1012	150	6.75	4.—	2.75	137
	80	200	116	1258	1574	122	1452	194	7.48	4.—	3.48	174
	90	277	148	1612	2037	148	1889	247	7.65	4.—	3.65	182
	100	368	187	1911	2466	181	2285	312	7.32	4.—	5.32	166
2.5	60	86	82	606	774	110	664	136	4.88	4.—	0.88	35
	70	144	111	898	1153	141	1012	185	5.47	4.—	1.47	59
	80	221	149	1258	1628	180	1448	248	5.84	4.—	1.84	74
	90	318	197	1612	2127	231	1896	329	5.76	4.—	1.76	70
	100	436	260	1911	2607	295	2312	433	5.34	4.—	1.34	54
3	60	91	98	606	795	147	648	163	3.98	4.—	—	—
	70	156	139	898	1193	198	995	231	4.31	4.—	0.31	10
	80	236	193	1258	1687	266	1421	321	4.43	4.—	0.43	14
	90	365	266	1612	2243	358	1885	443	4.26	4.—	0.26	8
	100	521	364	1911	2796	480	2316	607	3.81	4.—	—	—

A r i š.

2	60	82	68	777	927	82	845	114	7.41	4.—	3.41	177
	70	134	80	1110	1324	100	1224	150	8.16	4.—	4.16	208
	80	200	116	1471	1787	122	1665	194	8.58	4.—	4.58	229
	90	277	148	1750	2175	148	2027	247	8.21	4.—	4.21	210
	100	368	187	2033	2588	181	2407	312	7.71	4.—	3.71	185
2.5	60	86	82	777	945	110	835	136	6.14	4.—	2.14	86
	70	144	111	1110	1365	141	1224	185	6.62	4.—	2.62	107
	80	221	149	1471	1841	180	1661	248	6.70	4.—	2.70	108
	90	318	197	1750	2265	231	2034	329	6.19	4.—	2.19	87
	100	436	260	2033	2729	295	2434	433	5.62	4.—	1.62	65
3	60	91	98	777	966	147	819	163	5.02	4.—	1.02	34
	70	156	139	1110	1405	198	1207	231	5.22	4.—	1.22	41
	80	236	193	1471	1900	266	1634	321	5.09	4.—	1.09	40
	90	365	266	1750	2381	358	2023	443	4.57	4.—	0.57	19
	100	521	364	2033	2918	480	2438	607	4.02	4.—	0.02	1

S m r e k a.

2	60	82	68	726	876	82	794	114	7.—	4.—	3.—	150
	70	134	80	1031	1245	100	1145	150	7.63	4.—	3.63	181
	80	200	116	1385	1701	122	1579	194	8.13	4.—	4.13	206
	90	277	148	1695	2120	148	1972	247	7.98	4.—	3.98	199
	100	368	187	1949	2504	181	2323	312	7.44	4.—	3.44	172

a Dobitna mjera u po- stotelih	b Doba dočicanja u godinah	c Konačne vrednosti međutomnih prihoda		d Konačna rentovna vrednost među- tomnih prihoda		e Sjedivni prihod		f Sbroj prije rečenih prihoda $c + d + e$		g Konačna vrednost kulturnih troškova $26 \cdot 10^6 p$		h Čist prihod $f - g$		i Činbenik konacne ren- tovne vred- nosti $10^6 p - 1$ - op		j Nečista zemljишna renta $i - h$		l Godišnji troškovi		m Zemljишna čista renta $k - l$		n Čista glavnicička vrednost tla $n \cdot 100$ p	
		u for. a. vr.																					
2.5	60	86	82	726	894	110	784	136	5.76	4.—	1.76	70											
	70	144	111	1031	1286	141	1145	185	6.19	4.—	2.19	88											
	80	221	149	1385	1755	180	1575	248	6.35	4.—	2.35	94											
	90	318	197	1695	2210	231	1979	329	6.01	4.—	2.01	80											
	100	436	260	1949	2645	295	2350	433	5.43	4.—	1.43	57											
3	60	91	98	726	915	147	768	163	4.71	4.—	0.71	27											
	70	156	139	1031	1326	198	1128	231	4.88	4.—	0.88	29											
	80	236	193	1385	1814	266	1548	321	4.82	4.—	0.82	28											
	90	365	266	1695	2326	358	1968	443	4.44	4.—	0.44	15											
	100	521	364	1949	2834	480	2354	607	3.88	4.—	—	—											

Mješovita sastojina.
(0.7 jele i smreke, 0.2 ariša, 0.1 listeće).

2	60	100	68	728	896	82	814	114	7.14	4.—	3.14	157
	70	160	80	1035	1275	100	1175	150	7.80	4.—	3.80	190
	80	236	116	1402	1754	122	1632	194	8.41	4.—	4.41	220
	90	325	148	1712	2185	148	2037	247	8.25	4.—	4.25	212
	100	424	187	2014	2625	181	2444	312	7.83	4.—	3.83	191
2.5	60	106	82	728	916	110	806	136	5.92	4.—	1.92	77
	70	173	111	1035	1319	141	1178	185	6.36	4.—	2.36	94
	80	263	149	1402	1814	180	1634	248	6.59	4.—	2.59	104
	90	374	197	1712	2283	231	2052	329	6.24	4.—	2.24	90
	100	511	260	2014	2785	295	2490	433	5.75	4.—	1.75	70
3	60	112	98	728	938	147	791	163	4.85	4.—	0.85	28
	70	189	139	1035	1363	198	1165	231	5.04	4.—	1.04	39
	80	294	193	1402	1889	266	1623	321	5.06	4.—	1.06	39
	90	433	266	1712	2411	358	2053	443	4.64	4.—	0.64	21
	100	614	364	2014	2992	480	2512	607	4.14	4.—	0.14	5

U ovome račun i šumarskoga rentabiliteta — jasno izkazani odnošaji ukamčivanja najobičajnijih vrsti uzgoja — podavaju nam sjegurnu podlogu, za utančenje financijalnoga efekta, gledom na mogućnost ukamčivanja glavnica uz raznolike dobitne mjere, po kojoj ne samo da ustanovljujemo šumskom gospodarstvu u istinu odgovarajuću dobitnu mjeru, već nam ista omogućuje podjedno i normiranje dojduće vrsti uzgoja kao i obhodnje.

Skrižaljka II. dokazuje nam na pr. da ariševe sastojine u 70. godini najveću zemljishnu rentu davaju. U koliko je ipak, obzirom na štetni upliv čistih i mješovitih ariševih sastojina na stojbinu, kao i gledom na ograničenu uporabivost

drvila dobivenoga iz tako mlađih šuma, neuputno tu vrst šuma uvadjeti, to ova vrst uzgoja nemože odgovarati zahtievom najveće potrajne ubarnosti.

S ovih nam se razloga, s gledišta privatno-gospodarstvenih — kaniti te vrsti uzgoja, te ćemo ovo doduše vredno, a u manjih kolikoća takodjer i uporabivo drvo, jedino u većih šumskih gospodarstvih uzgajati, nu i tuj samo kao podredjenu vrst i u smjesi s inimi vrstmi drveća.

Za uzgoj mješovitih šuma najbolje odgovaraju jela i smreka, (kako to i našemu primjeru iztaknuti uredajni razred A. pokazuje) u smjesi za listačami, i to tako da se ove poslednje odgoje iz pojedinih nadstojnih, dobro krošnatih i liepoga uzrasta, bukovih, javorovih, jasenovih ili hrastovih stabala.

Polag u skrižaljci II. proračunanoga primjera rentabilitetnoga računa, daje ta vrst uzgoja uz visoki uzgoj ariševih šuma najveću rentu šumskoga tla, a pošto ista, od svijuh inih na izbor stojećih vrstih uzgoja, ne samo najvećma i najpodpunije — trajno podržanje snage tla osjegurava, već nam takodjer i takove vrsti razvrstbina drva pruža, koje se u obće u trgovini drvom svaku dobu traže, a koje budu i u buduće u većih količina, dobru prodju imale, to ova vrst uglavničenja bezdvojbeno najbolje odgovara za uredjenje privatnih gospodarstva.

I u našem primjeru moći ćemo s toga jedino ovu vrst uzgoja uzimati u račun, u koliko bo vidimo, prispodabljujući raznolike proračune vrednosti tla, da nam visoko-šumski uzgoj mješovite šume (razmjer smjesi 0·7 smreka i jela, 0·2 ariš i 0·1 listnato drvo) uz finansijsku obhodnu dobu od 80 godina, pruža najveću dobitnu mjeru od 3%.

Ovo ukamaćenje nadalje odgovara u onome predjelu, ukamaćivanju uobičajnom u poljoprivredi, bez industrijalnih poduzeća, kao što i gospodarstvena prihodna vrednost tla od 39 for. po hektar, posvema tamošnjim obstojećim posjedovnim i zemljištnim cienam odgovara.

Isto tako omogućuje spomenuta vrst uzgoja takodjer i uporabu postepenoga priebornoga sjeka, uz dulje uporabno iliti pomladno razdobje, čime se i opet, negledeći na naravi odgovarajuće pomladjivanje sastojina, omogućuje ne samo najveća proizvodnja drvne gromade, uz uzgoj vrednih jačih razvrstbina drva, već nam se time omogućuje podjedno i dalje povisivanje zemljištne rente; o čemu medjutim kasnije još i više.

Neima dvojbe, da uz predmnjevu takovoga načina ustanovljivanja našem šumarskom računu, (u svrhe utanačenja dojdućega gospodarenja), za podlogu služeće dobitne mjere, postupasmo strogo polag načelih valjanih u privatnom šumarstvu, ter da uz takov način gospodarenja, uz najveće moguće ukamaćenje u našoj (šumarskoj) obrti radećih glavnica, radimo po temeljnog načelu nauke o čistom prihodu, naime da si uz postignuće najpodpunijih i najuharnijih šumskih oblika, osjeguramo i najveću potrajnu rentu našega šumskoga gospodarstva.

Prateći pak te ciljeve dojdućega nam šumarenja, suditi ćemo pravedno i o napredcih polučenih na polju inih gospodarskih grana za poslednjih decenija, kaneć se podjedno dosadanjega u obće običajnoga šablonškoga,

jednostavnoga i bezmisaoanoga načina gospodarenja, kojim si mi šumari sami najveći testimonium paupertatis izdajemo, jer za takovo šumarenje, netreba sjégurno znanstveno-naobraženih strukovnjaka.

Konačno budi još spomenuto, na temelju stečenih izkustva, da u pogledu veličine u šumarskoj obrti mogućih ukamačivanja glavnica, gledom na mjestne odnošaje i unovčivost drva, sliedeća razmjerja vriede:

Visoko-šumski uzgoj četinjača.

Odnosaji unovčivosti i proizvodnje drva	Veće privatne, korporativne i državne šume	Manje privatne šume
Vrlo povoljni.....	3½—4½ 4 post.	4½—5½ 5 post.
Poveljni	2½—3½ 3 post.	3½—4½ 4 post.
Srednji	1½—2½ 2 post.	2½—3½ 3 post.
Nepoveljni.....	½—1½ 1 post.	1½—2½ 2 post.

U kategoriju manjih šumskih posjeda brojimo navlastito sve one manje šume posebnika, kojih troškovi uprave i čuvanja neiznašaju više od 50 novč. po hektar.

Šumsko-gospodarski prihodi.

Kod proračunavanja dobitne mjere, služeće za podlogu našemu šumsko-gospodarstvenom računu, pokazali smo, da nam šumarska prihodna vrednost tla, ili ovoj prema veličini dobitne mjere odgovarajuća zemljištna renta, pruža sama najbolje mjerilo, za prosudjenje finansiјalno-gospodarstvenih efekta šumarenja na temelju racionalnom.

Za da se pako sam postupak rentabilitetnoga računa uzmogne lagje shvačati, provedosmo u skrižaljki I. i II. primjer osnivajući se na zbiljnih obstoјnostih, primjer koji nam podjedno kaže, da se pod gospodarskim efektom šumskoga uzgoja, imade razumjevati razlika sadanjih vrednosti svijuh prihoda i njim odgovarajućih (izdat imajućih) razhoda. Neima nadalje dvojbe, da ćemo, postupajući kod proračunavanja rentabiliteta, strogo po normah običajnih u običnom trgovачkom životu (na kojih i Pressler svoju teoriju o čistom prihodu temelji) imati prije svega pronaći (prolongirane) vrednosti sveukupnih čistih prihoda, kojih se u prvoj obhodnji nadati možemo.

Uz to se imadu, za ustanovljenu dobu obhodnje, opredieliti takodjer i svi međutimni i nuzgredni prihodi, kojih se od dotične šume pravom nadati imamo, polag njihovih za pod konac obhodnje prolongiranih ili konačnih vrednosti.

Sam konačni iliti sjećivni prihod pako, uzima se u račun u nepromjenjenoj svojoj vrednosti.

Kod ustanovljivanja konačnih vrednostih prihoda, namiće nam se i opet pitanje, treba li nam se pri tom obazirati i na možebitno buduće povišenje vrednosti tih naših dođućih šumskih prihoda, ili je pako dovoljno, da se zadovoljimo pri tom računanju popričnim vrednostmi (cienami) sadašnjosti, kako to i u primjeru spomenutom u skrižaljkah I. i II. učinjeno.

Nejma bo dvojbe, da se u istom razmjeru, kako se vrednost inih zemljištnih proizvoda tečajem gospodarskoga njekoga razdobja povećava, takodjer i vrednost šumskih proizvoda povećavati mora, pa bismo s toga morali, sa čisto praktičarskoga stanovišta privatno - gospodarske uprave, takodjer kod ustanovljivanja rentabiliteta, uzimati u obzir i sve takove eventualne promjene cienah (rastenje istih), za dobe dospjeća naših proizvoda.

Pri tom valja ipak uzeti obzir na to, da to rastenje vrednostih raznih zemljištnih proizvoda, ovisno manje više i o samoj mieni vrednote novca, koja ipak kako nas izkustvo uči, tekom vremena takodjer i pasti može, tako da je obzirom na to težko pronaći dobitnu mjeru za šumske proizvode, koja pri tom občem rastenju ciena, i zbilja pravom rastenju samih vrednostih, proizvoda odgovara.

Sa padanjem vrednosti novca, stoji nadalje u savezu i stanovito rastenje radničke nagrade, time se pako i opet ne samo izradbeni i kulturni troškovi, već takodjer i sveukupni ostali izdatci (troškovi) povećavaju, a isto tako znamo, da i porez, te razni nameti, koji specijalno kod nas polovicu svih izdataka iznašaju, godimice sve veći i veći bivaju.

Uočimo li pako napokon još i tu okolnost, da su nam šume, odnosno i šumski proizvodi, za dugog razdobja, koje kod šumske obrti vazda u račun dolaziti mora, toli u kvalitativnom koli kvantitativnom pogledu, izvrženi raznim elementarnim nepogodam, te da su i ciene istih, uslijed mogućih političkih i socijalnih mienia, isto tako kao i ciene inih zemljištnih proizvoda veoma promjenljive naravi, kao i na tu obstojnost, da nam je tako rekši nemoguće ustanoviti sjegurno i točno zbiljno povišivanje vrednostih naših proizvoda, to će nam biti sjegurno pogodnije, da i u šumskom gospodarstvu računamo sa sjegurnimi i točnimi brojevi sadašnjosti, nego li da idemo računati s onimi nesjegurne budućnosti. Doprštamo međutro mogućnost takovih slučajeva, u kojih ćemo morati u obzir uzeti stanovito rastenje ciena naših šumskih proizvoda, na pr. ako se imamo u bližoj budućnosti nadati koje željeznice, prosjecajuće naše šume ili inih sličnih prometila, novih industrijskih poduzeća i t. d., nu i u takovih ćemo slučajevih, kod ustanovljivanja tih budućih (drvnih) vrednostih naših prihoda, postupati poput obzirna trgovca, koji ustanovljujući prihode svoje obrti, vazda uzimlje u račun stanoviti неки postotak takodjer na račun nepredvidjenih nesreća i inih u napred neslućenih sgoda.

Te ćemo obzirom na to, kako to i iz priležećih skrižaljka drvne gromade i prihodne vrednosti razabratati moći, imat vazda izim onih 10%, uzetih u račun

za odpadke kod izradbe, uzimati još i dalnjih 10% u račun za razne normalni tečaj priraštaja smetajuće uplive, kao što ćemo i za temelj ustanovljivanja vrednostih, uzete samo točno ustanovljene cene sadašnjosti (drva). — Tim ćemo si stvarati stanovitu pričuvnu glavnici, za prenavedene slučajeve gubitka u kvalitetu drva i promjenljivosti ciena.

Kod uračunavanja t. z. šumskih nuzužitaka (lova, ribarije, paše, smolareњa, kore, sjemenja i t. d.) u koliko se takovi samo na pojedine sastojine ili na stanovita razdobja protežu (paša, smolareњe, kora i t. d.), morat ćeš njihovu vrednost prolongirati (računom) do pod konac obhodne dobe, kako to i kod proračunavanja vrednostih medjutomnih užitaka (prihodi proredjivanja i progale) biva.

Traju li pako nasuprot ovi užitci neprekidno za vrieme ciele obhodne dobe, kako to i u naših prenavedenih primjerih predpostavljeno (u koliko se tamo samo prihodi lova i ribarije uzeše u račun), to nam treba samo konačnu vrednost ove sveudiljne jednakе rente, za odgovarajuću obhodnu dobu proračunati, te takovu pribrojiti odnosnim vrednostim glavnoga užitka (sječivnoga prihoda) i nuzužitaka.

Šumsko-gospodarski troškovi.

1. **Troškovi sječe.** Istim načinom, kako se polag navedenoga ustanovljuje, odbivši troškove žetve (sječe), nečisti prihod, polag izkustva ili ociene, za svaki pojedini slučaj privrede, bez obzira, da li se isti zbilja ili pako samo konbinacije radi u obzir uzimaju, imat ćemo, takodjer i u šumarstvu prije spomenutim prihodom, odgovarajuće troškove točno ustanovljivati, hoćemo li sam užitni efekt našega šumskoga gospodarenja brojvno omjeriti.

Medju šumsko-gospodarske troškove pako brojimo osim zemljištnih, kulturnih i upravnih troškova još i troškove sječe (žetve), koji se — u koliko se tiču obaranja, izradbe i transporta šumskih užitaka, moraju polag Presslera, odbiti kod računanja u svrhe finansijalno-gospodarstvenih izraživanja, od glavnih, medjutomnih i nuzužitnih nečistih prihoda.

Kako to već Julio i Robert Miklitz u brošuri: „O Presslerovoј nauci o čistom prihodu“, temeljito razložiše, morali bi se medju te troškove sječe, ne samo troškovi obaranja, izradbe i dostave drva, već takodjer i onaj dio upravnih troškova uračunati, koji se na sječinu i medjutomne užitke odnašaju, a isto tako i troškovi potrebiti za gradju, uzdržavanje i spremanje šumskih proizvoda, na koliko bo ti troškovi često u obče tek omogućuju unovčenje naših proizvoda. Ovo je pako pitanje za šumsko gospodarstvo u Austro-Ungariji od osobite važnosti, budući da se ovdje glavna djelatnost šumskoga osoblja koncentriira oko radnja kod sječe drva, dočim sadnja, uzgoj, njegovanje i čuvanje sastojina razmjerno manje truda i vremena iziskuje.

Isto tako dolaze na teret sječe drva, takodjer i (često dosta znatni) troškovi gradnje i uzdržavanja prometila šumskih, u koliko bo bez ovih u obče ne-

bismo mogli drvo unovčiti. Hoćemo li dakle kod naših šumskih zaračunavanja postupati strogo po stanovištu privatno-gospodarstvenom, to nesmijemo na nikoji način, uočujući osebujnosti velikoga diela naših šuma, ove gospodarstvene troškovne dielove, odnoseće se na čitavu obhodnu dobu, upisati lih na rovaš dobe osnutka sastojine, već imamo njimi prije svega obteretiti troškove sječe glavnih i medjutimnih užitaka.

Ovaj se dio gospodarskih troškova, neda ipak uz veliku raznoličnost šumsko-gospodarstvenih okolnosti u Austriji, sveobče valjanimi brojevi ustanoviti, a s toga ćemo i opet morati iste od slučaja do slučaja proračunavati. Netreba nam medjutim pri tom postupati bojazljivo, pa zato nam nemože biti ni težko ustanoviti odnosni odpadajući dio upravnih troškova, u koliko se takovi tiču glavnih i medjutimnih užitaka.

Mnogo je teže ustanoviti troškove izdane za gradnju i uzdržavanje prometila, jer se tomu traži i poznavanje vremena, kada takovo sredstvo do uporabe dolazi, kao što je pri tom neophodno nuždno i ustanovljenje dobitne mjere ukamačenja i amortizacije ovako izdane glavnice. U koliko si nadalje, za sva naša šumarska poduzeća, naročito pako i gradeč nova šumarska prometila, moramo financijalni efekt iztražiti i odrediti, to se na slični način mogu ustanoviti, takodjer i troškovom sječe pribrojiti se imajući troškovi ukamačenja i amortizacije.

Za da razumljivije predstavimo način, kako si takovo zaračunanje samo šumskim užitkom na račun dolazećih upravnih i inih gospodarstvenih troškova, kod šumskoga uzgoja naših pogorskih šuma, u praktičnoj uporabi predstavljamo, neka služi sliedeći iz prakse uzeti primjer, kod kojega iznašaju godišnji izdatci po hektar:

1. za porez i namete	fr. —.66 n.
2. za upravne troškove	" 1.10 "
3. za uzdržavanje transportnih sredstava, uz ukamačenje i amortizaciju troškova prvog osnutka	" —.54 "
	Ukupno . . fr. 2.30 n.

Od ovih izdataka odpadaju na teret izdataka sječe drva:

60% od upravnih troškova ili	fr. —.66 n.
Oni u točki 3. navedeni troškovi sa	" —.54 n.

Ukupno . . fr. 1.20 n.

U sliedećem primjeru proračunani su nadalje u stupcima d i e dielovi troškova, za obhodnu dobu, odgovarajućoj starosti sastojine; koji iznašaju na pr. za g. 1880. $— 1.20 \times 80 = 96$ for. za $415 + 30 \text{ m}^3$, ili kub. metar 22 nvč., nu ovaj se iznos mora odbiti od prihoda sječe i medjutimnog užitka, i s toga dolazi u račun umjesto svote 1 f. 62 nč. odnosno 90 nč., samo iznos od 1 f. 40 n. i 68 nč.

Ovoj modifikaciji zaračunavanja gospodarstvenih troškova, obterećujućih jedino sječivni prihod, neda se po privatno-gospodarstvenih stanovištih prigovoriti ma sve da i jeste praktična uporaba ovoga načina zaračunavanje

troškova, valjana u prvom redu samo za one naše šume, u kojih osim uređenja i uzdržavanja više manje skupocjenih prometila, unovčenje šumskih proizvoda ponajpače djelatnost šumarskoga osoblja absorbira, ali se i opet tim neizključuje mogućnost, da neobteretimo i u onih šumah, koje su gledom na unovčivost drva povoljno situirane, sječevni prihod, sa svimi onimi troškovi, koji za uzgoj i unapredjenje unovčivosti služe.

2. **Kulturni troškovi.** Polag Presslerove nauke o čistom prihodu, moramo, (žečeći ustanoviti prihodnu vriednost tla) izdatke, koje kod svake vrsti šumskoga uzgoja u većoj ili manjoj mjeri imademo, obračunati na njihovu konačnu vriednost, za vrieme odgovarajuće dobi obhodnje.

Kod ustanovljivanja ovih troškova, nesmijemo zaboraviti i na to, da se pod kulturnimi troškovi razumjevaju takodjer i svi troškovi naknadnoga poboljšanja i njege sastojine, u koliko takovi imadu i dalnjem uzgoju sastojine služiti, a riedki su samo oni slučajevi, u kojih uslijed takovih radnja takodjer i koji prihod postigavamo, budući da pri tom u pravilu samo bezvriedni materijal dobivamo. S druge strane opet moraju se te radnje velikom pažnjom i točnošću izvadjeti, što opet stoji novaca i vremena. Napose pako kod uzgajanja mješovitih sastojina, koje su temelj racionalnoga šumogojstva, temelji se docnije stanje istih sastojina, malo ne izključivo na uspjehu uzgoja za mladosti, tako da pri tom proredjivanja donjekle poslednjim stadijem kulturnih radnja smatrati možemo.

Točnije bi dakako bilo, kad bismo ove troškove, obzirom na to, da isti istom 10—20 godina nakon osnutka sastojine doći, same za se, naposebce proračunavali. Nu pošto u praksi težko točnošću ustanoviti ovaj odsjek vremena, a s druge strane i opet kod predpomladjivanja često t. z. predkulturne troškove imadosmo, to se jednostavnijega računa radi, obično svi pred, glavni i naknadni kulturni troškovi, zajedno sa troškovi njege zaračunavanju, te se onda po njih, kako to jur u skrižaljci II. izvedeno, proračuna konačna vriednost, odgovarajuća dobi obhodnje, ili se pako kulturni troškovi izrazuju u obliku glavnice, kamati koje možemo sadanje kao i buduće opetujuće se kulturne troškove, namiriti.

Iz provedenoga primjera u skrižaljci II. proračunava se ta kulturna glavnica uz predmijevu 80-godišnje obhodne dobe, i izdatka za kulture od 25 for.

$$\text{kod } 2\% \text{ sa } 25 \times 0.258 + 25 = 31 \text{ for. 45 nvč.}$$

$$\text{" } 2.5\% \text{ " } 25 \times 0.161 + 25 = 29 \text{ " } 02 \text{ "}$$

$$\text{" } 3\% \text{ " } 25 \times 0.104 + 25 = 27 \text{ " } 60 \text{ "}$$

te se pri tom dobiva godišnja renta:

$$\text{kod } 2\% \text{ od } (31.45 \times 2) : 100 = 63 \text{ nvč.}$$

$$\text{" } 2.5\% \text{ " } (29.02 \times 2.5) : 100 = 73 \text{ nvč.}$$

$$\text{" } 3\% \text{ " } (27.60 \times 3) : 100 = 83 \text{ nvč.}$$

koja se renta na pojedine godine budućega gospodarskoga razdobja i tečaj trajnosti sastojine odnosa:

Skrižaljka III. Prihodna vrednost po hektar, uz dobitnu mjeru od 3%.

Godina	Glavni prihod	Medjutomni prihod	Gospod. troškovi od pada - juti na sjenu drva	Dakle po jedinstvenoj starosti sastojine obuhodno dobro do godovini	Broj jednih metra u jedn. metru	for. nve.	for in tih austr. vriednote													
							a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m	n
50	185	20	—	—	1.10	0.84	204	17	17	22	204	243	88	155	137	2.30	—	—	—	—
60	260	25	—	—	1.28	0.85	333	21	44	33	333	410	118	292	179	2.30	—	—	—	—
70	340	30	—	—	1.45	0.87	493	26	85	46	493	624	466	466	2.02	2.30	—	—	—	—
80	415	30	—	—	1.62	0.90	672	27	141	64	672	877	213	664	2.07	2.30	—	—	—	—
90	485	25	—	—	1.79	0.93	868	23	213	89	868	1170	286	884	2.20	2.30	—	—	—	—
100	545	20	—	—	1.94	0.96	1057	19	305	121	1057	1483	1099	1.81	2.30	—	—	—	—	—

I. Polag Presslerove teorije.

50	185	20	60	29	0.81	0.55	150	11	22	150	183	88	95	0.84	1.10	—	—	—	—	—	
60	260	25	72	25	1.03	0.60	268	15	30	268	331	118	213	1.31	1.10	0.21	6	—	—	—	
70	340	30	84	23	1.22	0.64	415	19	59	415	520	158	362	1.57	1.10	0.47	14	—	—	—	
80	415	30	96	22	1.40	0.68	581	20	99	64	581	744	213	531	1.65	1.10	0.55	17	—	—	—
* 90	485	25	108	21	1.58	0.72	766	18	152	89	766	1007	286	721	1.63	1.10	0.53	16	—	—	—
100	545	20	120	21	1.73	0.75	943	15	219	121	943	1288	384	899	1.48	1.10	0.38	11	—	—	—

II. Polag modificiranoga načina — prilagođenjem austrijskim šumarskim odnosajem.

50	185	20	60	29	0.81	0.55	150	11	22	150	183	88	95	0.84	1.10	—	—	—	—	—	
60	260	25	72	25	1.03	0.60	268	15	30	268	331	118	213	1.31	1.10	0.21	6	—	—	—	
70	340	30	84	23	1.22	0.64	415	19	59	415	520	158	362	1.57	1.10	0.47	14	—	—	—	
80	415	30	96	22	1.40	0.68	581	20	99	64	581	744	213	531	1.65	1.10	0.55	17	—	—	—
* 90	485	25	108	21	1.58	0.72	766	18	152	89	766	1007	286	721	1.63	1.10	0.53	16	—	—	—
100	545	20	120	21	1.73	0.75	943	15	219	121	943	1288	384	899	1.48	1.10	0.38	11	—	—	—

*

3. Upravni troškovi. Medju ove troškove ubraja Pressler sve upravne troškove, a u obće sve one izdatke, koji služe u svrhe unapredjenja i rukovodstva gospodarstva, izuzam troškove kulture i sječe.

Kako to već prije govoreći o ustanovljenju troškova sječe spomenusmo, to je uporaba ovoga postupka za naše šumske uzgoje dozvoljena jedino uz stanovite modifikacije, pošto se stanoviti dio tih upravnih troškova odnosa samo na sječivni prihod.

Obzirom na to smatraju se izvanrednim gospodarstvenim izdatci, samo troškovi državnog poreza, kao i onaj dio izdataka odpadajući, na vodjenje gospodarstva, čuvanje i kontrolu, koji u razmjeru jednakih godišnjih svota odpada na osnutak, njegu, čuvanje kao i uporabu sastojina.

Kod proračunavanja tih upravnih troškova, valja nam nadalje prije svega na čistu biti u pogledu njihovoga podieljenja na pojedine česti ukupnoga šumišta.

Obzirom na to, što se kod nas u Austro-Ungariji, porez od šumskoga posjeda odmjeruje ne samo po vrednosti tla, već i polag vrednosti postojeće normalne zalihe, to nesmijemo ovaj porez na površje jedne šumske cieline jednolično porazdeliti, već imamo isti ustanoviti, napose za svaku sastojinu, primjereno njezinoj stojbinskoj vrstnoći.

Kod ustanovljivanja ovih poreza, padajućih na teret pojedinim stojbinam, nesmijemo nadalje a ni nemožemo za temelj uzeti onu vrstnoću tla i sastojine, koja joj bi dana od strane katastra, u koliko je bo ova manje više samo občenitoga znamenovanja, te što ni same čestice vrstnoće, utanačene polag čistoga prihoda, nisu u naravi točno ograničene ili izlučene.

Za da ipak uzmognemo kod razdieljivanja ovih poreznih troškova na pojedine sastojine, polag stalnih norma postupati, to im moramo vrstnoće ustanovljivati — na temelju proračunanih mjestnih i vrednostnih skrižaljka prihoda, (sječivnih — od kulturnih troškova prostih bruto prihoda, kakove nam izkazuju prenavedene skrižaljke I. i II.), za raznolike razrede stojbinske vrstnoće, po sledеćem primjeru :

Stavimo, da u jednoj 1200 ha. velikoj šumi, iznašaju tekući troškovi poreza, zajedno sa priezi i nameti polag zadnjega propisa 1850 for. — izdatci uprave ekskluzive troškove odpadajuće na putogradnje, da iznašahu za poslednjih pet godina, poprično po 1910 for. na godinu, t. j. sveukupni upravni troškovi iznašaju 3760 for. iliti 3 for. 13 nvč. po hektar šume.

Razdielba šumišta polag stojbinske vrstnoće jeste pako slediće:

	I. razred.	II. razred.	III. razred.	IV. razred.	V. razred.
u hektarim	336	420	312	108	24
u postotcima	28	35	26	9	2

Financijalna obhodna doba ustanovljena je sa 80 godina. Polag mjestnih vrednota tla, koje za najlošiju vrstnoću 5—8 for. po hektar iznašaju, pružaju nam prenavedene sastojine 3% ukamaćenje uloženih i prometnih glavnica,

(Anlage- und Betriebskapitalien), tako da se onda izdatei upravni, u sliedećoj skrižaljci označenim načinom proračunavaju:

Skrižaljka IV.

P r e d m e t	Razred stojbinske vrstnoće				
	I.	II.	III.	IV.	V.
	iznos u forintih a. vr.				
Nečista zemljistična renta (po odbitku troškova sječe i kulture) po hkt. u 80. godini.....	6.91	5.27	3.95	2.74	1.91
Ova renta dakle iznala za pojedini razred.....	2322	2213	1232	296	46
P o d i e l j e n j e u p r a v n i h t r o š k o v a .					
I Po modificiranom načinu:					
Od poreza u iznosu od 1850 for.....	703	670	373	90	14
Od upravnih troškova, i to: $50\% = 960$ for. ili jednolično podieljeno $960 : 1200 = 80$ nvč. po hekt.....	269	336	250	86	19
$50\% = 960$ for. po nečistoj renti.....	365	348	194	46	7
Svota upravnih troškova po hektar iznala	1337	1344	817	222	40
Dakle po hkt	3.98	3.22	2.61	2.06	1.67
Ostaje čista zemlj. renta po hkt. od.....	2.93	2.05	1.34	0.68	0.24
Daje opet „prihodnu vrijednost“ po hkt. od...	88	62	40	20	7
Dakle iznala sama upravna glavnica	119	97	78	62	50
II. Kod jednoličnoga podieljenja sveukupnih upravnih troškova iznalašju ovi po hkt.....	3.13	3.13	3.13	3.13	3.13
S toga čista zemlj. renta po hektar opet iznala	3.78	2.14	0.82	0.39	1.22
III. Kod podieljenja poreznih troškova, polag nečiste zemlj. rente. uz predmjeru jednoličnoga podieljenja ostalih upravnih troškova dobivamo po hkt.	3.69	3.20	2.80	2.43	2.05
S toga čista zemlj. renta po hkt.....	3.22	2.07	1.15	0.31	0.14
IV. Kod podieljenja sveukupnih upravnih troškova, polag zemlj. nečiste rente, dobivamo po hkt.	4.26	3.25	2.44	1.69	1.21
S toga opet čista zemlj. renta po hkt.	2.64	2.02	1.51	4.05	0.70
Prihodna vrijednost tla po hektar	79	61	45	32	21

Ostali upravni izdatci odnose se doduše prividno jednolično na sve sastojine jedne te iste šumske cjeline, nu u pravilu ipak stoji i ovdje, kao i kod svih inih obrthih, činjenica, da količina upravnih troškova u njekom stanovitom odnosašju prema nečistom prihodu stojati mora. Ovaj je odnosaš u toliko težko ustanoviti, u koliko se pojedini izdatci, poput onih odnosećih se na uporabu i njegu sastojine, kao na pr. troškovi za osnutak i čuvanje sastojine, ravnaju manje više po čistom prihodu. S toga ćemo moći od ovih upravnih troškova samo jedan dio ustanoviti (onim načinom, kako to kod troškova poreza činimo), polag čiste zemljistične rente (slobodne od troškova sječe i kulture) dočim se ostali imadu razdieliti jednolično po stojbinskih razredih. Postotno se razmierje toga podieljenja, ipak u toliko lahko utanačiti dade, u koliko nam je moguće, na temelju poznatih mjestnih vrijednosti šumskoga tla i tla pašničkoga, ustanoviti granice gospodarske vrijednosti tla najslabije vrstnoće, a po tome takodjer i sam omjerni postotak.

U koliko se nadalje, sa strogo teoretičnoga gledišta, takovom porazmјernom podieljenju upravnih troškova prigovarati dade, to nam je ipak polag izkustva, gledom na naše osebujne, od šumarskih odnošaja sjeverne Njemačke, znatno se razlikujućih odnošaja, jedino takovim postupkom, moguće nauku o čistom prihodu, u praksi provadjati.

Sliedećim primjerom nastojat ćemo napokon razjasniti samu metodu, koju upotriebljujemo u praksi kod podieljivanja troškova poreza i gospodarstvenih izdataka, na pojedine sastojine i njihove stojbinske vrstnoće.

U skrižaljci IV. vidimo, da je prihodna vrednost tla, jednaka glavnici ustanovljenoj po čistoj zemljišnoj renti, a pošto smo u tom primjeru proračunali čistu zemljišnu rentu polag finansijalne obhodne dobe, to dobismo maksimum iste, koji se „gospodarstvenom zemljišnom vrednošću“ označuje.

U svakom se uredjenom šumskom gospodarstvu ova gospodarstvena zemljišna vrednost (B-u) pomoćju mjestnih skrižaljka drvne gromade i prihodne vrednosti priličnom točnošću ustanavljuje, uzimajući pri tom u obzir, kod obračunavanja troškova austrijanskim narodno-gospodarstvenim, a naročito i šumsko-gospodarstvenim odnošajem, odgovarajuću modifikaciju računanja, to nam sbroj, iz troškova zemljištne, kulturne (K) i upravne glavnice (V + S) predstavlja t. z. gospodarstvenu temeljnu glavnici (G) koja bje u svrhu proizvodnje drva, kod dobave zemljišta uložena.

Ovoj temeljnoj gospodarskoj glavnici odgovarajući godišnji kamati $\frac{G + p}{100}$)

predstavljaju nam gospodarstvenu troškovnu rentu, dočim nam konačna vrednost temeljne glavnice t. j. svota dobivena uz predmjegovu finansijalne sjećivne dobe, iz sbroja činbenika G, i za umanjenoga činbenika konačne vrednosti (skrižaljka I. strana 105. Hempelovog šum. koledara), predstavlja t. z. konačnu vrednost gospodarskih troškova = G (N - 1).

Polag primjera, provedenoga u skrižaljci IV., proračunavaju se ovi, kod uredjenja šumskoga gospodarenja po racionalnih temeljih teorije o čistom prihodu, najvažniji činbenici, (predmjegovajući i opet kulturne troškove sa 25 for. po hektar, odnosno i kulturnu glavnici (C) sa $(25 \cdot 0.10372) = 276$ for.) na sliedeći način:

Skrižaljka V.

P r e d m e t	Razred stojbinske vrstnoće				
	I.	II.	III.	IV.	V.
	iznos po hektar u for. a. vr.				
Gospodarske vrednosti tla (B-u)	88	62	20	20	7
Gospodarska temeljna glavnica (G)	235	187	146	110	85
Gospodarska troškovna renta $\frac{G + p}{100}$	7.05	5.61	4.38	3.30	2.55
Gospodarska troškovna konačna vrednost G (N - 1)	2266	1804	1408	1061	819

Svršavajući time ta razmatranja, želimo, da se ovom nipošto novom, nu za uspjeh šumskoga gospodarstva velevažnom naukom, čim točnije upoznaju i oni šumari, koji bud s kojih razloga, do sada neimaju prilike s njom se upoznati.“

F. X. K.

Lov na šljuke.

Kako se netom opet približuje doba — lova na šljuke — to sam voljan u sliedećem na kratko navesti njekoja gledom na tu vrst lova, navadjujući pri tom prije svega ono, što bud iz vlastitoga izkustva znadem, bud pako i ono, što od drugih vjerodostojnih lovaca u tom predmetu mogoh sakupiti, a objelodanjujem to, ne toliko pouke radi, koliko nebi li tim druge mladje lovce ponukao na to, da slična opažanja u prirodi nastavljaju.

Kako prirodoslovi ustanoviše, nalaze se šljuke udomaćene po cijeloj Europi, Aziji, a dijomice i po Afriki, a kako lovci tvrde, imade ih dvije vrsti, i to jedna manja, sa uzkom glavom i tamnjeg perja, koju zovu „plavonogom“, a druga, krupnija sa debelom obлом glavom i više izbuljenih očiju, koju zovu „sovuljkom“, mnogi ipak drže, da su te oboje odlike samo jedna vrst, večeć da je ona manja ženskoga a ona krupnija mužkoga spola.

Poznata je stvar, da se spol kod šljuka nemože na oko za stalno kazati, njihovo bo perje nije različito, ali se zato ipak može prilično sjegurno reći, kad se u proljeće u predmračak dve šljuke u letu naganjavaju, da je zadnja mužak, koji ženku vija. Znamo nadalje da mužke grakču, dočim ženke pišće. Kao što kod svih životinja, a posebice i peradi, imadu i kod šljuka, mužke ptice krupniji glas od ženka. Podje li nam kakovom prilikom za rukom obadvie ustreljiti, to ćemo uviek naći, da je mužka ptica veća, te da imade i svetlijе i liepše perje.

Seoba šljuka od jednoga mjesta do drugoga biva prilično pravilno. Kad su noći vedre i mjesecne, to su lovci opažali, da u dobi selenja, bilo to sad u proljeće ili jesen, za takove noći više šljuka kreće, nego li za oblačne i burne noći.

Došašće šljuka u proljeće u naše strane biva tim ranije, čim prije zima prestane, tako da u tom slučaju možemo prve šljuke već i koncem veljače naći, inače pako dolaze obično tek u prvoj polovici mjeseca ožujka, a ostavljaju nas već koncem istoga mjeseca. Bude li u to doba juga ili jugo-zapadnih vjetrova, to doletaju u većem broju najedanput, dočim kod iztočnoga i sjevernoga vjetra, mnoge zaostaju na putu, — a to biva i onda ako ih kakova mečava ili oluja stigne. U takovih okolnostih prevaljuju veći dio puta noćju, a jer im se približava vrieme leženja, a to ih nuka, da pospješe let u one predjele, kamo namjeravaju stići na obitavanje preko ljeta.

Čim su toplije i svjetlijе noći, i što docnije proljetno selenje počimlje, tim prije takodjer i nestaje u nas šljuka, tako da ih u naših predjelih dosta puti jedva kroz 14 dana nahadjamo.

U jesen t. j. za povratka, dolaze šljuke u naše predjele obično već u prvoj polovici listopada. Ravna se pako to njihovo vraćanje i opet prije svega po vremenu, tako da gdjekoji zaostalu možemo naći još i oko božića, — tako smo na pr. i ove godine, videć to doba više njih na trgu u Zagrebu, opaziti mogli.

Zadnje nadošle šljuke obično su tuste, pa zato i putuju polagano i samo po noći, odmarajući se prigodom oluje i zločestoga vremena. Što se tiče predjela i mjesta, na koja se šljuke ljube svraćati, dok se kod nas bave, opaženo je, da se najradje zadržavaju u vlažnih šumske predjelih, sitnih sastojinah, zatim u hrastovih šumah gdje imade gložike u smjesi, gdje blago hoda, a i u mlađih bukovih branjevinah.

U proljeće ljube više gusta sunčana mjesta t. j. mjesta prama jugu ležeća, u jesen pako vole riedje, uzvišene i suhe šumske predjele. Najvole pako izvorna, vlažna šumska mjesta, gdje im lasno i duboko moći dugački kljun u tlo zabadi, te gljiste i crviće, koji se kljuna dotaknu, poloviti. Rado se drže i u mlađih borovih šuma, kao i po jalšicima, a zalete se pojedince i u guste šiprake i živice, tamo ipak gdje se kupina razprostire — te gdje je tlo travurinom obrasio, neprija šljukam. Nakon padše kiše, ili pred zoru zauzimaju mesta koja su od sunca zasjana.

Šljuke imaju u svakom kraju svoja omiljela mesta, koja redovito pojadaju kad onim predjelom putuju. Prepeličar si s toga dobro pamti mesta, gdje je jednom šljuke nalazio, te ga nagon vazda vuće i opet tamo, kad u blizinu mesta dodje.

U prvih danah došašća šljuka, moći ih je naći više na okupu t. j. po 3 do 5 komada zajedno, odkuda se dade zaključiti, da neputuju u jatih, već u malom broju. Prvoga dana došašća drže se nemirno, valjda, što se nisu odmah na omiljelo mjesto namjerile, a tražeći isto, trče amo tamo i na daleko, (što čine valjda i zato, što su mršavije pak i opreznije nego li potlje kad se nješto uhrane), niti se izprvice tako rado na polet dižu, a i ako se dignu, to se opet za čas spuste na zemlju.

Osobito valja iztaknuti, da šljuke, nalazeći se na zemlji, vrlo dobro čuju, tako da se na najmanji šum ili vab pseta odmah poplaše, ma sve da se kod buširanja mnogo neplaše šuškanja, kao što ni onda, ako se na nje puca, kad se na zemlju spuštaju, nu ako smo na nju pucali kad je jednom već opala, to se kod najmanjega šuma opet digne i odleti.

Nedvojbeno je, da šljuke imaju dobar vid; a možemo to opaziti osobito onda, kad u proljeće stojimo na zasjedi, na prostom mjestu u svjetлом markiranom odjelu po tom, kako nam mudro izbjegavaju, isto tako je poznato, da kad pseto kod buširanja uz loveca stoji, redovito šljuka prije opazi loveca, nego lovac šljuku.

Šljuka trči ne malo tako brzo kao i jarebica — o čemu se budemo najbolje uvjerili, ako ju slučajno samo u krilo ranimo, jer će ju tad jedva i pseto na 200 koračaja stići.

Danju sjede šljuke obično prilegnute na zemlji, i to utaknutim kljunom u tlo, a samo za prvih dana došašća vidjeti ih je gdje trče bockajući kljunom amo tamo u tlo.

Mesta, koja si šljuke za vrieme putovanja na boravljenje odaberu, neostavljaju obično tako dugo, dok imade onuda hrane.

Veliki upliv na ovakova stalna mjesta koja šljuke ljube, imade svakako kakvoča tla.

Gdje je tlo zeleno, travom obrasio, tuj se rado nedrže, već vole mjesta, gdje je stelja uslijed vlage već u gnjilež prešla. Šljuku ustrieljiti, kako kada, dosti je lahko, ali opet dosta puta i težko, te stoji više od toga, kako šljuka izpred lovca prhne, osobito da li mu se s vida neskloni u krošnje drveća, prije nego ju na nišan uzeti mogao, što rado čini.

Dobar lovac može zadovoljan biti, ako izmedju 10 hitaca 6 šljuka obori. Šljuke, koje nas u jesen pohodjavaju, sele se u južne predjele t. j. u Italiju, Siciliju, Korziku, Sardiniju, Španiju, Madeiru i u Algov, gdje prezimuju. Zavisi pako od vremena, kad će stići. Veći dio šljuka, prezimujućih u pomenutih zemljah, udari u proljeće na povratku više ili manje istim putem. Putuju tada pako na sjever t. j. u Švedsku, Finlandiju sjevernu Rusiju i druge zemlje, gdje se pare i mlađe polegu i odhrane. Mnoge ipak i kod nas, u sjevernih Alpah zaostaju, gdje se takodjer polegu, dapače gdjeako zaostaju i kod nas u nizinah i brežuljastih listačih šumah, te sam i sam imao već zgodu namjeriti se na gniezdo mladih šljuka, a naši seljaci znadu često u svibnju mlađe šljuke pohvatati i na tržišta donjeti. Osim navedenoga slučaja, namjerio sam se i prigodom mojega službovanja u okolini Novoga mjesta kod Beča u tamošnjih šumah na više takovih gnezda.

Gniezdo šljuke sasma je jednostavno sastavljeno — leži na zemlji, a sastoji se od grančica i šušnja, obično blizu kakvoga stabla ili panja, tako da ga je težko opaziti inače, van da šljuka s njega prhne. Šljuka nosi 4 jaja, ista su nješto veća od golubinjih, te poput purinaca pjegava.

Šljuka izleže jaja za 20 dana, ako nije sjegurna radi svojih mlađih na ležaju, to se š njimi seli, t. j. mati ih odnese redom (pojedince), stisnuvši ih medju goljenice i leteći tako, na drugo sigurnije mjesto. Tamo gdje se legu mlađi i letaju, i to obično pred zorou i u večer, ali nedaju od sebe glasa.

Najobičnije vrsti lova na šljuke jesu:

1. Zasjeda u proljeće. Ovaj je način lova poznat svakomu lovcu, a drže ga za najmiliju i najzanimiviju zabavu. Čim u proljeće u večer pjev ptica oživljuje prirodu, počima i vrieme kad se ide na zasjedu šljuka.

U tu se svrhu zapute loveci čim sunce zadje, te čim se prve zvezde na obzoru pokažu, u pokraj kojega gaja ili pako zauzmu mjesta na šumske putevih, livada i t. d., a čim započme pjev drozda uz zvuk i brundanje govornovalja, znak je, da let šljuka započimlje. Polet taj traje jedva dobar četvrt sata. Kod jakoga vjetra lete šljuke brzo, tiho i nizko; za tople večeri, a osobito iza tople kiše, leti nizko i polahko, navješčujući se već iz daleka svojim glasnim graktanjem i pištenjem. Lete pojedince ili po dvije, nu dosta puta i po tri zajedno, (kad dva mužaka ženu vijaju); isto čine i ranom zorom kad se vraćaju s polja i plandišta opet u šumu.

U jesen ne glase se šljuke kad na večer leti. Dobro pseto za aportiranje šljuka, nuždno je kod zasjede, jer je ustrieljenu šljuku inače težko naći, pošto

joj je boja perja nalična šušnju, a još će manje naći lovac bez pseta ranjenu šljuku.

2. Lov sa psetom prepeličarom. Kad se ide na šljuke buširati, ima se na to gledati, da se pseto od lovca ne udalji, da oprezno traži, tako da ga lovac sveudilj vidjeti i motriti može. Od prepeličara zahtieva se, da ima dobar nos t. j. da već iz daleka osjeti divljač, da čvrsto i mirno stoji, da na rieč skoči i dalje ide bez uškanja, a ako je potrebno da trag odmah dalje sledi. Kad se psetom šljuke traže, imadu se mirni dani odabrat t. j. kad nije vjetrovito, već sunčano i liepo, a najbolje je doba od jutra 9 do 4 sata po podne, jer u to doba šljuke miruju, te im se moći najlaglje približiti.

3. Lov hajkom. Ta vrst lova u obće je u naših predjelih običajno, te se lovcem najbolje izplati, i negledec na to, da je hajkom zanimivo loviti, već i zato što taj lov obično u većem družtvu biva. Za hajkače uzimaju se djeca, koja su za taj lov spretna, a i rado se za njekoliko novčića, po cieli dan po šipracih huškajući provlaće.

Kad se hajkom na šljuke ide, stanu loveci pred šiprak poredani, u razmaku jedan od drugoga, da šljuka izmedju njih proljetiti nemože, bez da ju nebi jedan ili drugi lovac zahvatiti mogao. Čim su loveci mesta zaposjeli, dade se znak pogonićem. Hajkaši plaše šljuke klepetali ili udaranjem u klipiće upozorujući tako lovece kad koju šljuku krenu. Gdje ima dosta šluka, ondje je lov taj zanimiv i obavlja se brzo. Oveće sitne šume ili šipraci u kojih se namjerava goniti, razdjeli se u više partija, te se onda u svakoj takovoj posebice goni.

4. Lov u zamke. Ako se znade u kojemu se predjelu šume šljuke rado zadržavaju, prosjeće se tamo mali prosjek, koji se od granja očisti, uzduž sredine pospe balegom, a preko prosjeka se na više mjestih svinu ljeskove pritke, kojih se krajci zabodu u zemlju, a na ove se onda pričvrste zamke od strune. Svaki dan u rano jutro imadu se zamke pregledati, te uhvaćeno povaditi.

5. Lov mrežom obavlja se u šumah ili guštarom obraslih pašnjacih, gdje šljuke rado upadaju, a upotriebljuje se za taj lov mreža od debele predje spletena, 20—30 met. duga i 40 cmt. visoka. Za da mreža stubačke na zemlji stajati može, poveže se ista gori i dolje od 2 do 3 metra za čvrste klipiće, koji imadu veći biti nego li je širina mreže. Takovih mreža može biti i više namješteno, tako da se i veći komad šume opasati može. Šljuke trčeć amo tamo, nasrnu i u mrežu, u koju se ulove viseć; lovac treba da u zoru mrežu pregleda i ulovljeno povadi.

Da se u nas šljuka od godine do godine sve manje vidja, obće je mnjenje lovaca, a pitamo li se, što li je tome uzrok? to vidimo, da taj prije svega u sljedećih okolnostih tražiti imamo; što se mnogo čreta izsušuje; što se za seljenja, a naročito u proljeće mnogo šluka postriješa, dapače one se baš i decimiraju, što je bilo prije velikih šuma a malo lovaca, dočim danas šuma sve više nestaje, i to ne samo, da ih se više krči, nu mnoge sitne šume se opet

na visoke obhodnje goje; zatim što su lovačke puške danas izvrstnije, i negledeć na to da se uz to i mnoge druge sprave za lovљenje šljuka rabe, a napokon i to što danas svagdje više lovaca imade, nego ih prije bijaše.

U Zagrebu, početkom veljače 1886.

J. Ettinger.

Šumski prekršaji u šumah područja I. banske imovne obćine.

Razpravila Vinko Benak nadšumar.

Pitanje, da li i u koliko će naše imovne obćine biti iz dopitanih im šuma doista kadre potrajno podmirivati godišnje potrebe ovlaštenika na gorivom kao i gradjevnom drvu, sigurno se već mnogomu nas ma i nehotice nametnulo. Razmišljavajući i ja o tome, došao sam do nekih stalnih zaključaka, o kojih će nižje razpravljati, a naročito me pako na to ponuka činjenica sve to većma preoptimajućega oštetećivanja šuma.

I. banska imovna obćina posjeduje ukupno 25222,05 jutara šumišta. Samo razvrstanje ovoga posjeda pako predočuje nam sliedeća skrižaljka A.

Skrižaljka A.

tekuci br.	obhodnja g.	godišnji etat	Gospodarstvene jedinice								Naziv šume	
			površina u jutrih po 1600 m ²			neobrasla sastojinom		neobrasla kao čistine		ukupna prava po- vrsina	površina ste- gnuta na normalnu	
			obrasla	sastojinom	do 40	od 40 do 80	preko 80	ne- plodno				
br.	m ³		godišnjom									
1	80	956	716,03	124,36	—	12,79	8,37	861,55	715,89	Pogledić		
2	80	1.493	812,40	336,64	—	30,09	9,81	1.188,94	997,58	Malagora		
3	80	1.138	930,38	141,24	—	45,71	14,58	1.131,91	795,25	Drum		
4	100	1.549	499,62	339,12	88,55	25,73	14,15	967,17	783,17	Mokrički lug		
5	100	955	691,10	87,63	220,70	21,59	15,28	1.036,30	856,64	Šašnica		
6	120	1.708	936,58	352,73	266,93	242,40	30,44	1.829,08	1.218,14	Pokule		
7	100	1.591	328,84	360,77	314,32	157,37	10,13	1.171,43	816,01	Vinica		
8	80	820	386,30	225,90	—	27,33	9,02	643,55	509,24	Kobiljača		
9	100	1.245	882,00	209,27	—	185,82	10,06	1.287,15	914,98	Branjenica		
10	80	1.142	1.028,86	127,73	—	80,00	24,24	1.260,83	1.067,04	Um		
11	80	1.201	725,51	134,57	145,35	0,80	10,33	1.016,56	716,83	Bukovaglava		
12	120	2.228	625,19	53,89	745,99	74,55	15,68	1.515,30	1.095,43	Trepća		
13	100	1.690	790,63	157,65	333,62	1,32	8,85	1.292,07	1.094,79	Jurinabrd		
14	40	224	425,35	—	—	3,58	2,86	431,79	389,60	Debelakosa		
15	100	1.777	305,36	443,75	381,68	20,88	9,91	1.161,48	858,22	Petrovagora		
16	40	541	520,14	—	—	34,26	6,84	561,24	405,49	Orlov. Topuske kose		
17	40	280	770,36	—	—	57,13	17,17	844,66	524,81	Šašava		
18	—	—	186,88	—	—	752,67	18,13	957,68	89,12	Prolom		
19	100	1.378	203,34	4,96	708,90	33,99	2,29	953,48	666,53	Omerovac		
20	60	403	515,75	77,80	158,19	179,60	8,01	939,35	647,39	Bojna		
21	100	714	636,28	449,00	232,38	928,94	30,06	2.276,66	967,52	Vješala		
22	100	2.076	1.402,21	85,56	337,67	36,38	27,05	1.888,87	1.616,03	Angjelinakosa		
Ukupno	25.109	14.319,05	3.712,53	3.934,38	2.952,93	303,26	25.222,05	17.746,70				

Ova nam skrižaljka kaže, da nam gori rečeno ukupno šumište od 25.222₀₅ jutara predočuje u istinu normalno obraslu šumsku površinu od 17.746.₇₀ jutara, uz proračunani godišnji etat od 25.109 m³.

Sama potrajanja i tekuća godišnja potreba pako proračunana je na 101.118 m³, naime 5244 m³ gradjevnoga i 95874 m³ gorivoga drva. Prema izkazom skrižaljke A. pako daje nam zbiljni godišnji etat samo 4100 m³ gradjevnoga a 21009 m³ gorivoga drva, pokazuje se dakle već i sada potrošni godišnji manjak od 1144 m³ gradjevnoga i 74.865 m³ gorivoga drva.

Ovaj se manjak ipak danas bar njekim dielom pokriva, i to stranom drvom iz privatnih šuma, stranom sjećom drvlja nahodećeg se po pašnjacih, občinskim grmacim i šikarah, a stranom opet — i to većim dielom — nedozvoljenim prisvajanjem drva iz obližnjih državnih šuma, kao i onih I. i II. banske imovne občine, ostatak potrebe pako ostaje u obće nepodmiren.

Činjenici se toj ipak neimamo ni najmanje čuditi, sjetimo li se samo, kako je u svoje doba kod izlučenja, odnosno razdiobe šuma, potreba proračunana na popriek, uz osnov normalnih odnosa, kojim ipak bar ovdje jedva traga nalazimo, dapače u koliko i postojahu, mi se od njih sve to više udaljujemo.

Koliko pako uz takove odnose vriedi sve ma i kako točno proračunavanje, mislim da netrebam još i dalje razglabati.

Računajući pako, dolazimo do žalostnoga zaključka, da današnji, zbiljnim odnosajem odgovarajući godišnji etat nemože ovdje podmirivati normalnu potrebu, pa ipak uza sve to ovdašnji seljak — i danas po šumah gazdari — bez cilja i mjere — po volji.

Posljedice toga predočuju nam pako ponajbolje one silne goljeti i čistine, koje imovna danas već posjeduje.

U ovom okružju imade nadalje danas već sela (i to u području občine Maje i Kraljevčani) kojih žiteljstvo, u obće već svoje drvine pripadnosti iz imovinskih šuma I. banske imovne podmirivati nemože, jer su sve onuda se nahodeće šume, u pravom smislu rieči već izkrčene.

Što se pako čini s timi krčevinami? — pitati će tkogod, zašto se nepošume, zagaje i t. d.? — Nut, imovna je občina doista kušala primjereno razpoloživim sredstvom, pošumiti te goljeti, odnosno bar dio istih, a to se i sada još radi, — no koji uspjeh — dok je žir, koji se je danas na jednoj površini zasadio — drugo jutro već bio izrovan ili malo kasnije preoran, a površe žitom zasijano!

Uz takove žalostne odnose i činjenice pako, svaki se trud izjalovljuje, i pretvara jedino u suhoparne pritužbe. Istina je, takovi se izgrednici kazne, nu koja odtuda hasna, dok pretrpiv kasan Jovo — tjera isti zanat na novo. A zašto? zato jer je ovdašnji narod, naročito onaj na kordunu stanujući, posvema zaljenio, a uslijed toga svoje zemlje do zla Boga zanemario, tako da mu danas već za ništa nisu, i s toga ih je zapustio, baciv se na krčenje svježega šumskoga tla, nastavlja svoj nesretni zamišljeni i ubitačni zanat.

Vrlo karakteristična jest nadalje bezdvojbeno činjenica, da je ovoj imovnoj obćini glavno sredstvo, kojim udešuje pošumljivanje svojih goljeti, uporaba šumskih štetočinaca, kod šumsko uzgojenih radnja, uz obračun šumskih odšteta!

Kako uza sve to, taj posao, uz takove sile i materijal napreduje, može si svaki šumar najbolje sam prosuditi. Ovakov je posao vrlo kukavan, a uspjeh malo ne nikoji. Ovdje još je gorje i s toga, što se žiteljstvo nalogom i pozivom dragovoljno neodazivlje, pa i kako će — kad nije vično ni kod kuće raditi. Ono je voljno imovnoj obćini uz obračun raditi samo tako dugo, dok mu je za ljedjih ovrhovoditelj, čim se ovaj udalji, to i ono svaki daljni rad napusti. — Kako dakle u ovakovih okolnostih popravljati još i ono, što su drugi sagriesili davno prije nas?

Ovo je kratka karakteristika ovdješnjega seljačtva, naročito onoga stanjućega na kordunu — u pogledu šumsko-gospodarstvenom.

Uz ovako nenormalne odnošaje pako, naravno je, da je i sama potreba na gorivom kao i gradjevnom drvu, kao i dobava istoga, isto tako neuredna, jer kako već prije iztaknuto, naš si seljak u prvom redu nabavlja drvo po svojoj uvidjavnosti tamo, gdje mu je to najbliže i najsgodnije, a pri tom ljubi naročito mladje sastojine, jer nije vičan mučiti se razbijanjem staroga i omašnoga drvlja, njemu je i lašnje i radje posjeći mladicu, koju i na ramenu kući dopremiti može, činjenica koja je pon' tim važnija, dok mu tegleća marva i ovako i onako manjka, ili bar kržljava i slaba za oveći trh.

Ovo je pako velika nevolja po ovdašnje šumare, te jedan najbitnijih razloga, nazadovanju ovdašnjih branjevina i mlađih sastojina, pa ipak baš ove pretežni dio šuma I. banske imovine zapremaju.

Krivo bi ipak sudio onaj, koji misli da se tomu zlu neuznastoji na kraj stati. — To se čini, nu žaliboze bez pravoga uspjeha.

Poslu odučeni seljak nemari za kaznu, niti se je boji, on ide poput sliepca šumu haraćiti, a bude li kažnen, to jedva što je kaznu pretrpio, eto ga i opet odmah u šteti. — Od toga se odvratiti neda, niti je obranbeno osoblje tomu na put stati doraslo, dapače ono ovdje upravo nemoćno, jer ne samo da je takov štetočinac od svoje namjere neodkloniv, no on je i oporan a i pripravan na svako nedjelo.

Kušalo se je i sa oružnici, nebi li se puk zastrašio, to je doduše hasnilo bar na čas, nu što oružnici nemogu da samo imovnoj služe, i to tim manje, što ih ovuda i onako dosti malo imade.

Samo razpravljanje šumskih prekršaja biva, kako to rado iztičemo, od nadležne strane dovoljnom brzinom, a isto tako se i šumske odštete, već tečajem poldruge godine, rek bi nemilosrdno učeruju, nu koja hasna, dok odštete te ne samo što nejenjaju, no dapače one se još sveudilj umnažaju.

Kako jur prije napomenuto, kriva je tomu svakako donjekle baš ta okolnost, što imovna obćina u razmerju prema pravoužitničkoj potrebi, premalen šumski kompleks posjeduje, a i onaj, što ga posjeduje, nije po svom položaju najsgodniji, a pravoužitnik sam i opet neće, da svoje potrebe na drvu podmiri iz

opredijeljenih udaljenijih sjećina, k čemu mu u ostalom uz to obično manjkaju i tegleća marha kao i potrebne radne sile, orudje i sprave.

Uzmemo li uz to u račun još i prirodjenu lienost ovdašnjega puka, kako da se onda čudimo opisanim žalostnim odnošajem.

Rekosmo jur, da danas same razprave šumskih prekršaja, od strane nadležnih oblastih, dosta hitro teku, nu što je to sve kraj onog bezbroja prijava i postupnika, koji ni nedozvoljava, pozivu se oglušivše štetočine iz ogluhe osudjivati, a dati ih uvjek kad bi to nužno bilo, predvadjati po oružnicih, također neide, kraj ovako i onako prevelike obterećenosti tih organa. — To pako ne samo da donjekle ide u prilog štetočincem, no ono i obranbenom osoblju zadaje mnogo jada, a još više prouzročuje uzaludne dangube, a uz to imovnoj občini još i novih troškova za lugarske zamjenike.

Dalnji uzrok preotimanja šumskih prekršaja leži u okolnosti, što dano-mice raste broj onih štetočinaca, koji već tako rekuć ništa neposjeduju, te baš od tih šumskih šteta i kradja životare, neimajuć pako ništa svoga, oni se neboje ni prijave, jer sama kazan zatvora doista ih se slabo već dojmlje.

Što se nadalje samih kazna tiče, to su takove prema bitnosti i važnosti same stvari, kao i gledom na žalostne posljedice samih ošteta, svakako preblage, a tomu i opet valja tražiti uzrok u samom postupniku. Politička oblast n. pr. ovdje obdržava svaki tjedan po jedan dan razprave o šumskih prekršajih, uzimajući pri tom obično 60—100 štetočinaca u razpravu. Stavimo sada, da od ovih bude samo njih 60 poprično osudjeno, osim na platež odštete i troška, još i na kazan zatvora od više dana, što bi bar kod priupadnika — a ti su ovdje u ogromnoj većini — svakako biti moralo, to bi za slučaj, da se taj postupak pravilno od tjedna na tjedan prenaša, odnosno obavlja, valjalo doista za smještenje tolikih uznika političkoj oblasti dati posebnu kaznionu. Ako li je pako ta kazan zatvora samo kratkotrajna, kao što i obično jest, to je takova uz ovdje vladajuće odnošaje bezplodna i po osudjenoga neosjetljiva, niti može uroditи žudjenim plodom. Kazan zatvora u novčanu globu pretvoriti također neima smisla, jer su imućtveni odnošaji tih štetočinaca, kako je to jur iztaknuto gori, u pravilu takovi, da bi takove globe bile neutjerive, i tako se uz dosadanji postupnik doista neimamo nadati, da će se ovuda bar broj šumskih prekršaja tako brzo ograničiti.

Uz ove odnošaje nadalje koje čudo, ako si stanoviti dio ovdašnjega žiteljstva sredstvom šumskih šteta nastoji podmirivati svakdanje potrebe na soli, svjetlu, obući, dapače i sam kruh!

Prodaja gorivoga drva u Glini i Petrinji, uz trgovinu dàgom u Sisku, tomu su glavno nutkalo. To trgovanje dàgom n. pr. preotelje naročito u okolišu Petrovegore već na toliko mah, da oni, koji, buduć siromašni i propali, neimajući tegleće i vozne marhe, preuzeše zadaću same kradje hrastova i izradbe dàge, posjednike vozova pako zapade dužnost, izvoza i prodaje te robe i nabave živeža (naročito kukuruze) iz dobivenoga utržka, — i tako ovdje složno „ruk u ruku pere“, a šuma propada u tutanj.

Tu pako naravno da ide najveći dio krivnje one bezdušne trgovce i trgovčice, koji taj posao provadaju. Za da se pako tome na put stane, valjalo bi baš proti tim trgovcima najstrože mјere poprimiti, jer su baš oni, koji narod na te kradje zavadaju.

Skladišta takova morala bi se često i iznenada pregledavati, a svaka pronađena nepodobština najošjetljivije kazniti. Samo bezobzirnim i strogim postupkom moglo bi se nješto učiniti, jer samim konfisciranjem robe u seljaka i njegovim kažnjenjem neda se, kako je to mnogostranim izkustvom dokazano, ništa polučiti, jer naš će seljak taj posao uzprkos svega toga sve dotle nastavljati, dokle goder bude nalazio kupaca za svoju robu.

Veliko je zlo pri tome jošte i ta okolnost, što ti kradljivci — dùgari — jedva i jednu petinu hrastove gradje izrade, dočim ostalo ostave poništeno u šumi, tako, da je tim haranjem u samoj okolini Petrovegore tako rekuć nestalo hrašća, negledeć na to, da seljak za hrast, za koji bi imovna občina od trgovca bila mogla dobiti po 30 i više forintih, jedva 5—6 for. utrži, a uz to se pri tom šumskom odštetom zadužio i svoje šume u tudju korist poništio!

Prepriečiti tu trgovinu najstrožijim proganjanjem onakovih trgovaca, koji takovu pokradjenu robu kupuju, jedino je sredstvo, da se tomu zlu na kraj stane, dočim je današnji nadzor te trgovine, koja se, mimogređe budi rečeno, obično noćju sklapa i obavlja, svakako skroz manjkav.

Kao što se odrasle šume uništaju silovitom sjećom i kradjom, tako se mlade branjevine i opet oštećuju popašom. Pošto je tim oštetam ipak znatno laglje u trag i na kraj doći, a pošto i ovdašnje žiteljstvo dosta siromašno na stoki, to su i tim prouzročene oštete manje pogibeljne po samu bit i budućnost ovdašnjih šuma.

Sliedeća skrižaljka B. pokazuje nam stanje šumskih prekršaja u šumah I. banske imovne občine od njezinoga osnutka pa sve do konca g. 1885.

Skrižaljka B.

u godini	Š um s k i h š t e t a b i j a š e								Opazka	
	pri-javljen	s l u č a j e v a				utjerana				
		u vriednosti od	od tuda raz-pravljeno	dosudjeno u vriednosti od	svota odšteta					
		for.	nv.	for.	nv.	for.	nv.	for.	nv.	
1874.	4.374	15.782	27	4.374	11.425	19	35	—		
1875.	4.215	15.180	42	3.554	10.917	07	6.327	03		
1876.	2.453	9.398	73	4.439	10.362	57	4.368	73		
1877.	6.078	14.345	23	5.335	6.969	46	3.733	87		
1878.	2.963	11.652	99	4.439	8.432	27	2.221	34		
1879.	5.932	13.656	71	4.116	8.299	34	2.739	74		
1880.	7.217	14.940	33	4.477	5.761	31	4.840	89		
1881.	7.252	18.881	89	3.275	6.720	51	2.852	60		
1882.	9.485	25.508	15	3.559	17.829	13	1.198	86		
1883.	7.277	21.076	91	7.957	16.420	16	10.380	36		
1884.	8.414	18.960	72	7.685	49.579	87				
Ukupno	65.660	179.384	35	48.660	103.137	01				

Ta nam skrižaljka najjasnije dokazuje, da šumske štete ovdje godimice preotimlju mah. Nevalja pri tom zaboraviti i na to, da i uz najbolje obranbeno osoblje ipak dosta znatni postotak počinjenih ošteta ostaje zabašureu, pa ipak se eno popriečno godimice 5471 slučaj sbio i prijavio.

Odbivši jur razpravljanje prijave od ukupnoga broja prijava, to vidimo, da je još sveudilj ostalo koncem prošle godine stranom po političkih oblastih nerazpravljeno (a stranom opet imovna obćina odpućena na put redovite parbe) ukupno 1700 slučajeva. Glavni razlog, s kojega bi imovna obćina na put redovite parbe odpućena, bijaše nastupivša zagoda.

Veliki dio izkazanih slučajeva posta bezpredmetnim uslijed uzsliedivše smrti obsudjenoga, nepoznatoga boravka krive ili svjedoka, nepovoljnih imućtvenih odnošaja obsudjenoga itd., čime i opet imovna obćina dosta štetuje.

Držim, da sam time dosta obširno predočio stanje šumskih prekršaja ovoga područja, pa će se sad konačno na kratko obazrieti samo još i na pitanje, kako da se tomu nesretnomu haračenju šuma na put stane?

U tom pogledu razvio je tek nedavno „Gospodarski list“ u broju 1. od 5. siečnja t. g. svoje nazore u članku: „Pitanje o plotovih.“ — Pisac navadja, kako nam vidljivo propadaju šume, a zamjenjuju ih pustoši i goljeti, dokazujući podjedno zle posljedice, koje odtuda po narodno gospodarstvo naše prije ili poslje nastati moraju, te dolazi do zaključka, da bi se tomu zlu dalo na put stati obukom i kaznom.

Što se kazni tiče, kakova je danas uporabljiva (odkako su dokinute batine Op. ur.), to sam čvrsto uvjeren, da ista ovdje (u I. banskem okružju) pomoći neće. Obuka mogla bi možda više pomoći, nu pita se sada, tko da ju izvadja i kako; na to pitanje pako imale bi nam odgovoriti podružničke, županijske, odnosno okružne skupštine.

S moje strane pako još dodajem, da bi kao dalnji uztuk protiva preotimanju šumskih šteta valjalo prije svega pravoužitnike i puk u obće stranom priučiti a i prisiliti na veću štednju goriva, a po mogućnosti i uporabu kamog ugljena, a nadalje pako uznastojati i oko toga, da se tamo, gdje etat imovinskih šuma nedotiće za pokriće zbiljnih potreba na drvu, takovo nabavi iz drugih strana, a konačno valjalo bi i oko toga uznastojati iz svijuh sila, da se narod već jedared okani zlosretne dosadanje prekomjerne popaše po šuma, za da se lati umnoga i racionalnoga uzgoja stoke, uzgojem krme, siena itd., te valjanoga obdieljavanja težatne zemlje i podržavanja njene proizvodne snage — gnojenjem — jer radin, te u ratarstvu napredan narod, neće sigurno biti zatornikom šuma.

U Glini, koncem siečnja 1886.

Vinko pl. Pjerotić i mletačka šumarska učiona na otoku Korčuli u Dalmaciji.

Kratki historični pabirci Simeona Pjerotića, knj. bugar. šumarskog inšpektora.

Imao sam priliku čitati u „Centralblatt für das gesammte Forstwesen“, kao i u našem uglednom i zaslužnom šibeničkom „Gospodarskom poučniku“ o ustrojenju šumarske škole na otoku Korčuli od strane mletačke republike. — „Gospodarski poučnik“ o tom utemeljenju šumarske učione u sreću Dalmacije doslovce ovako piše (u broju 5., tečaj IV. 1885. god.): „U njekom dopisu iz Zadra, priobčenom u „Münchener allgem. Zeitung“ br. 362, od godine 1884., kojega je djelomice pretiskao „Centralblatt für das gesammte Forstwesen“ u svojem broju 2. od veljače t. g., dokazuje se na temelju njekih podataka, crpljenih u arkivu dalmatinskoga namjestništva, da Mletčići nisu radili na zator naših šuma, niti da su ih oni sasjekli, kao što se to u obće vjeruje i pripovjeda; već da su oni neprestano radili i nastojali, da se uzdrže stare šume, i da se zagajivaju novi predjeli. Navadja se, da je proveditur Girolamo Grimani od godine 1675. do 1677. više oštirih naloga izdao proti štetam po vatri šumam nanešenim; dapače da je njegov predšastnik Leonardo Foscoto (1646—1650) ustrojio bio i šumarsku školu u Blatu na otoku Korčuli, koja se škola spominje za dobe Girolama Cornera (1680. do 1682. godine) kao „Scuola di boscheri“. Svakako bilo bi dobro, da se sakupe svi podaci, odnoseći se na ovu školu, koja je bila najstarija šumarska škola u svoj Europi. Mi molimo sve povjestničare, pretraživače starina i prijatelje šumarstva, da nam svaki i najmanji podatak o ovoj stvari priobće, jer bi po kulturu u obće, a po naše šumarsko osoblje napose, svaka crtica bila od velike važnosti.“

Uzprkos mnogih dokazivanja iz novijega i starijega doba, da je mletačka skupnovlada tamanila vandalskim načinom nebogledne dalmatinske šume, za gradjenje mnogobrojnih trgovackih i ratnih galija, kao i uzprkos farizejskih suza, koje mnogi našinci rek bi na potoke liju, spominjajući zator dalmatinskih šuma i opisujući plačno, doista plačno stanje dalmatinskih litica i strmih planina, usudjujem se ipak ovdje dodati, da nije republika onako nemilostivo u naših šumah postupala, kao što joj se neprestano, a dosta krivično, pripisuje, već da je u prvom redu sjekira, nemilostiva sjekira našega seljaka uništila i hametom poharala dalmatinske nekadašnje zelene dubrave i u njih kitnjasto šumsko drveće.

Nije mi ipak ovime namjera, sada razpravljati i historično dokazivati i nagadjati, komu se sve pravedno imade pripisati i koga sve treba žigosati za toli bezbožno, nazovimo ga tako, uništenje naših klasičnih i čarnih dalmatinskih gora; da li „Serenissimum“ ili pak sjekiru pravotaca naših, jer za razglabati i svestrano proučiti taj zamršeni predmet i pitanje, trebalo bi uložiti jako mnogo truda, t. j. prolistati prije svega mnoge stare listine „mletačke republike“, 9

izdane odnosno dalmatinskih šuma, kao i nagnuće našega naroda k nemilostivnomu zatoru njihovom; a međutim, budi mimogredno rečeno, da je do ljestina sasvim mučno doći, jer su zakopane pod sedam pečata, pa bi se, uz napomenutu nepriliku, moglo i nam još lahko dogoditi ono isto, što se je dogodilo Dru. R u Zadru*, jer je poznato, da vlada u Dalmaciji rado nevidi, da se iznašaju na bieli dan odnošaji, koji su vladali izmedju dalmatinskoga naroda i mletačke skupnovlade

Držim ipak, da će se, ma i docnije, priznati, da se mletačkoj republici u mnogom danas nepravedno i neosnovano predbacuje zator dalmatinskih šuma, jer logično nemogu nipošto pojmiti, da su Mletčani mogli toliko šumskih prostora hametom posjeći za gradnju njihovih galija kao i za gradjenje palača u Mletcima.

Poznato je naime, da je Dalmacija izključivo planinska zemlja, kao što i Istrija, pa su ipak svi ti prostori savršeno ogoljećeni, kao što su jednako i planine ostalog Krasa. Mislim, da kao što su sudbinom naroda ogromne planine zapadnoga Krasa uništene i sasvim opustošene, da je isto takova sudbina zatekla i dalmatinske planine. Suviše nam šumarska historija pripovjeda, da su šume u obće u Europi, a osobito na zapadnoj i južnoj strani, sasvim uništene; a boga mi u te predjele nije zaisto sjekira „vieća desetorice“ prodirala, pa su ipak — kako rekoh — hametom izsjećene.

Nam je njekako prirodjeno vlastitu krivnju na drugoga priti, pa bi bilo već vrieme, da se toga neopravdanoga ponašanja okanimo i da samo onaj dio krivice inostrancem pripisujemo, koji im u šuštini spada, a ne i one zločeste strane, što su nam ih djedovi počinili. Mi smo n. pr. do nedavno zlostavljeni, baš nedostojno hujili uspomenu mletačke republike i njezinoga vladanja u Dalmaciji, predbacivajući joj, da nam je skupnovlada nemilostivim primjerom zatirala narodni jezik, i sve dотле smo u toj obmani živjeli, dok nas napokon u broju 25., godine 1883. „Narodnoga lista“ neiznenadi, neoborivimi svakako dokazi, naš čuveni akademik profesor Šime Ljubić, dokazujući, da se što takova nesmije Mletčićem pripisivati, jer da su oni u mjesto zatiranja narodnoga nam jezika, izdavali stroge naredbe za njegovo njegovanje.

Bio bih u stanju dokazati, citirajući različite dalmatinske historike, kako je mletačka vlada strogo zabranjivala uništavanje šuma, ali to ostavljam za onda, kad će se obširnije o tom predmetu i sporu baviti**, a međutim katalogi mi je, da nebi imalo bilo ni smisla, da republika osnuje šumarsku školu za Dalmatince, a da je šume međutim istovremeno bezično i bezobzirno opustošivala. Kad se je republika jednoć sklonula, da osnuje sličan zavod, što ga u svetu drugoga bilo nije, to je dosljedno, da je ova visoko cienila važnost

* Dru. R bilo je zabranjeno proučavati spise i listine u arkviju dalmatinske zemaljske vlade u Zadru.
Pisac.

** Radim bo na djelu pod naslovom: „Zašto su dalmatinske šume uništene i komu se imade pripisati krivica njihovoga zatora?“ Ovu obširnu studiju objelodaniti ću, po mogućnosti, već dojduće godine.
Pisac.

šuma u obće, za narodno i državno blagostanje, i da je priznavala potrebu, da se šume štite i njeguju od nemilostivoga napadanja neukih i surovih onodobnih seljaka.

U prilog više iztaknutoga, saobćiti ću eto njekoliko crtica, koje će dokazati, da je i zbilja naš dalmatinski seljak tamanio nemilostivo šume i tim nerazbornim upotriebnjem šumskoga drveća, doprinjeo konačnoj njihovoj pasti, kao i tome još, da su naše planine ostale bez zemlje, tako da danas groznu sliku na vidik predstavljaju, kao što piše prof. Klaić u svojem ljestvom djelu „Zemljopis Hrvatske“.

Između gomile raznovrstnih listina, koje je Zub vremena do danas sačuvaо ili poštedio, tičućih se prošlosti moje porodice, namjerih se i na njekoliko pabirčića, koji djelomice probijaju svjetlost u više spomenutoj tmini. Kako glase rečeni pabirci, to će štioci niže imati priliku upoznati se, nego ću već sada navesti, da ti pabirci pripadaju jednome članu moje porodice, koji se je — kako se vidi iz dottičnih listina — veoma zauzimao za zaštitu šuma na prahistoričnom otoku Visu (Lissa).

Doduše nije se sačuvalo mnogo podataka o njegovoj ličnosti, po sadržaju kojih da bi mogli zaključiti, da je pohadiao ili točnije rečeno, bio pitomcem više spomenute šumarske škole na Korčuli*; ali po sadržaju jednoga

* Njeki nepoznati gospodin u br. 32. „Narodnoga Lista“ zadarskoga, god. 1885. kategorično pobija mogućnost osnivanja šumarske škole od strane mletačke vlade u Dalmaciji, večeć: „... ne bavim se mletačkim zgodopisjem“, ali je za to ipak bezobzirno uhvatio sjekiru i lupio š njome o grobu pokojne mletačke skupnovlade, i to tako ravnodušno, kao kad bi izpio čašicu maraškina. Njegovo pobijanje nepotiče sigurno iz ljubavi za naukom, a još je manje rukovodjen željom, da se magla bistri, već iz paklene i strastvene mržnje protiva „Serenissimi“, kao da mu je ova baš uzrok, što mu je kršiti kopljue u političkih borbah . . . Nikako nemogu š njime dieliti mnjenje, da je naime „Serenissima“ (znači mletačka vlada, a ovaj joj je bio naslov) uništila naše dalmatinske šume, kao i one u Istriji, i to upravo s uzroka što su takodje ine šume hametom poharane na pr. za onda dosta udaljene Hercegovine i Crnogore, pa ipak nije tamo „Serenissima“ drva za galije sjekla. Tako isto su šume uništene okolo naše Atenе (drevnoga Dubrovnika — Raguse), premda senat sv. Vlaha (Dubrovački) nije nikada dopustio mletačkoj skupnovladi gazdovati u svojoj zemlji. Opustošene su šume u Bugarskoj, Traciji, Makedoniji i Albaniji, premda ni do njih nije republika mogla galijami dospjeti, te premda mora neima u blizini bugarske priestolnice (Sofiji) i okolini njezinog, ipak ni tamo šumah neima, jer su hametom opustošene od vjekova. Opustošene su još šume u Aziji, premda nije republika tamo gospodovala. Opustošene su šume u južnoj Francuzkoj, premda republika nije ni tamo nikada koraknula. Opustošene su šume u Tirolskoj, premda kraljica Adrike (republika) nije mogla prenašati, u ono doba, k moru drva za galije. Opustošene su šume u dobăr dio europejske Rusije, dapače hametom su poharane u njekih gubernijah (provincijah), kao n. pr. u guberniji Ukrainskoj, ali od tamo nije niti u snu padalo na um „Signoriju“ prenašati drva za galije, i tako bi mogao nabrajati do volje opustošene predjele u Europi i Aziji, gdje nisu mogle ploviti galije vieća desetorice. (Ako bi štioci želili upoznati se tim predmetom, neka izvole pročitati sliedeća djela: Perini, Storia delle foreste in Italia — Rossi, Se il rimettere le selve sui monti

njegovoga pisma u kojemu stoji doslovce ovako napisano: „... nastojavam u koliko mi je iole moguće poučavati seljake okolnih mjesta, da štite i njeguju šume, a tim se ponajprije odužujem svome zvanju i nauci, koju sam u školi primio“, dalo bi se zaključiti, da je ovaj pohadjao, to izmedju prvih šumarskih učilišta u svetu, pošto bi se one njegove rieči „koje sam u školi primio“ odnale na šumarsku školu utemeljenu na Korčuli, jer vjerujem, da se u ono doba nije šumarstvo predaval u nikakovom drugom učilištu, kao zaseban predmet.

Rodoslovno stablo moje porodice dokazuje, da se je isti pisao krstnim imenom **Vicko-Ivan** i da se je rodio oko godine 1641., dakle je vjerojatno da je mogao biti učenikom rečene škole, jer je imao mogućnost pohadjati ju, jer, kako dokazuje više spomenutih časopisa, bila rečena šumarska škola na Korčuli, otvorena oko g. 1646.—1650.

Za historičnu prošlost kao i za noviju povjest i razvitak šumarstva kod nas, neće biti bezkoristno, ako naveden sadržaj sliedećega kratkoga pisma pi-

*possa diminuire la popolazione. — Caimi, Memoria sull' importanza dei boschi sullo stato fisico ed economico dei paesi. — Bivona, Sull' importanza dei boschi. — Dr. Robert Leo, Destructeurs des Arbres. — Ribbe, Le Provence an point de vere des torrents et des inondations). Sviše nije osnovana, ako nije i smješna, ona tvrdnja, da su Mlečići poharali „preko 2,000.000 (!) komada hrastovine iz Dalmacije“ za gradjenje crkve „Della Salute“, jer, premda nisam arhitekt i strukovnjak u obče u gradjevinah, nu osnivajući se na slijeća autoretična djela: **Gabriely**, *Grundzüge des Hochbaues*. — **Hittenkofer**, *Rathäuser, Kirchen, Kapellen etc.* — **Kugler**, *Geschichte der Baukunst*. — **Odamy**, *Architektonik auf histor.- und ästhet. Grundlage B. I.—IV.* — **Stella**, *Discorso sui boschi dei Friuli* — i francuzska djela, koji mi popunjavaju moju tehničku biblioteku, kao: **Dubosque**, *Murs de soutènement*. — **Kinglin**, *Resistance des materiaur* — mogu ipak kategorično izjaviti, da mi se ne čini ni najmanje istinita ta tvrdnja.*

Monumentalna crkva u Mletcima „Della Salute“ nije nipošto veća u objamu od one Sv. Marka, koja se smatra izmedju najmonumentalnijih crkva one dobe, te koja se je gradila od g. 978. do g. 1071. t. j. (počeo ju graditi dužda Petar Urseioni I., a dovršio dužda Dominik Selvoni).

Za položiti ili točnije pobiti u zemlju **dva milijuna hrastovih debala**, treba prostor kakov težko da je imao onda cieli priestolni grad „Serenissime“. Polag dosele iztaknutoga, izlazi, da je pisac „Nar. lista“ sanjao svoja dokazivanja, te bi se dalo njegovo postupanje karakterisati onom Volterovom: „Ostavit ćemo ovaj svjet glup i pakostan, ni više ni manje, nego što smo ga našli kad unj s prva upadosmo.“ Ta i g. Banovac što takvoga ne piše u svojem djelu: „Memoria sullo sradico dei boschi in Dalmazia e del bisogno di moltiplicerti, Venezia 1792., i knjigi: „Sulla soverchia siccit' della Dalmazia per la stirpazione dei boschi e del biscordimento delle acque ecc., Venezia 1794.“, koji je svakako zasebnih i autoretičnih studija činio kod proučavanja uzroka poharanja dalmatinskih šuma; a da je slučajno gosp. pisac proučio djelo gosp. Adolfa Bérengera pod naslovom: „Saggio storico della Legislazione Veneta forestale dal secolo VII. al secolo XIX., Venezia 1862.“, to jamčim, da nebi tako napriječac bio napao, nedužnu možda, Republiku. Toko „*sine ira et studio*“.

Pisac.

sanog od istoga Vicka. Evo ga doslovce (kako glasi odlomak toga pisma na italijanskom jeziku) u prevodu „. . . Ako naši seljaci prosliede, tako nemilostivo krčiti korenje za nasade vinograda, kao što su to u posljednjih godina započeli, to van svake sumnje šuma će na otoku skoro ponestati i onda će tekar viditi, koli su bezočna njihova načela o šumah i kajati će se, što će potomcima ostaviti u nasljeđstvo gole hridine . . .“

Dalnji pako jedan odlomak istoga pisma veli: „. . . Dragi moj Eduarde, pisao sam Ti nedavno o propasti naših zelenih šuma, uzprkos strogih naredba, izdanih na zaštitu istih, od strane naše „Serenissime“, pa još saobštavao sam Ti, kako iz svih petnih sila nastojim, da u dogovoru s ostalimi plemići otoka, zapričim njihovo zatiranje, koje sve to većma zauzimlje mah na otoku. Molio sam otca, neka javi na nadležno mjesto, neka bi mi dali sredstva, è da bi mogao uspjeti zabraniti krčenje šuma u onih predjelih, koji uslijed njihovih geo-topografskih položaja, nebi se nipošto smjeli krčiti. Naši seljaci čine sve to noseći glavu u torbi neznanja i uslijed prekomjernoga malouvažanja šuma, kao i njihovom značaju i osudnom uplivu na domaće jím blagostanje“. . . .

Nadalje još postoji jedno njegovo pismo, koje izmedju ostalog, i ove redke sadržaje: „. . . Predvidjam, ako prosledi zator šuma na našemu otoku kao do sada i ako se na vrieme vlast energično nepobrine za zapiranje, da će i lova ponestati. — Što se tiče lova napose, mogu Ti javiti, da su se ove godine pojavila čitava jata jarebica, a i zeceva ima u izobilju, pa ako Ti vrieme dopušta, dodji k nama, da udovoljiš, do mile volje, Tvoj lovački nagon. — Znadem izvjestno, da ćeš mi zaviditi, kad Ti kažem, da sam jučer iznenadio majku mi, sretnim mojim lovom, jer sam joj donio dvadeset jarebica i dva zeca, tako, da mi je sluga pogotovo sgrbio noseći ih, a sigurno, sam sobom proklinjao moju lovačku sreću*.

* U Dalmaciji i danas imade pročutih lovaca; ova lovска svojstva Dalmatinaca ostali su u nasljeđstvo od Rimljana, koji su velike lovskе zabave priredjivali, jer je onodobno Dalmacija bila prekrita bujnim šumama, a lova imalo u izobilju, kao malo gdje drugdje, bilo to uslijed povoljnoga podneblja, bilo to s položaja geografskoga i topografskoga, jer su imale zvieri hiljadu skloništa u pećinah, kojimi su dalmatinske gore prepune. — Ako i nije postojalo u Dalmaciji, u srednjem veku, družtva za lov poput onih u Englezkoj god. 1770. pod nazovom: „Hudsons Sobay for Company“, to je ipak tamo postojalo lovaca kao malo gdje drugdje. — Da je onodobne lovec narodna pjesma opjevala, kao što je junake na sablji, to bi se naši loveci mogli takmititi s onima, kojih nalazimo obezsmrćenih u vjekovitim velespjevih „Ilijadе“ i „Enejidе“; ali su naše gusle imale objeručke posla, da ostave potomcima u sveti zalog, junačka djela mučeničkih nam pradjedova, koji su jatomice grlili hladnu ledinu smrti, boreći se vječnim vragom — Turčinom, a pod zavjesom: „Za krst častni i slobodu zlatnu“.

Doduše prznati mi je, da lova sve to većma ponestaje u obće u našoj Hrvatskoj domovini, a naročito pako po zagorskih, kao i primorskih predjelih kršne Dalmacije, a ponajviše tu je nestaćicu opaziti po otocim; a kao dokaz tome dovoljno je pročitati slavnoga bračkoga historiografa župnika Cikarelia, „Osservazioni sull' Isola della Brazza“, koji dokazuje, kako je na Braču njekada lova u izobilju imalo i

Nadalje postoji opet drugo pismo, koje u prevodu glasi: „Mili Baldi . . . Moju molbu napokon mi je otac uslišao, naime sklonio se, da kupi onaj liepi i bogati šumski predjel, koga smo zajednički ubilježili u analima našega lovskoga života zlatnima slovima, te koji smo obojica žalili, da ga ruka surovoga njegovoga gazde bila počela izkorenjivati. Doduše skup je, kao što znadeš, jer smo mu morali izbrojiti onu svotu, koju je svedjer tražio, a tebi poznata: ali je zato znamenit i to poglavito s toga, što će u njemu izvršiti sva ona preduzeća, koja sam mislio odavna izvadjati i tako će moći seljacima i djelima pokazati od kolike je znamenitosti šuma, kad se njom nepostupa nemilostivo.“

„Nadam se, da će te gotovo iznenaditi red, koj sam zamislio na tom predjelu izvesti i postaviti, kad iznova k meni u pohode dodješ, što se nadam da će biti skoro. Time će i dalekom potomstvu ostaviti zalog mog nastojanja o timarenju i nadgledavanju šuma, kao i uzornu šumu im ostaviti za različita njihova upotrebljivanja; . . . a malo dalje opet piše: „. . . Očekujem za malo dana svoga dobrog učitelja iz Korčule, pa se uhvam, da će se naći zadovoljan našim Visom; a tim više imadem razloga tome nadati se, što će ga iznenaditi obilnost ovdašnjega lova u ovo doba“ . . .

da su Rimski plemići veličanstvenoga grada Solina običavali onda lov loviti, a da nespo-menem cara Dioklecijana; njegove lovske aventure na galebnom otoku Braču, jer sam to naveo u svojoj knjizi „Skup gospodarskih članaka, Sofija 1885.“, na str. 53—66, sada dožim je lova malo, da ne sasvim tamo ponestalo. Ista je sudbina zatekla i otok Vis (Lissa), kao i druge njekoje dalmatinske oveće otoke; na Korčuli i Hvaru još sveudilj doduše lova imade, ali je znatno decimiran u kolikoći, a to sve uslijed zatora šuma.

I naš Vicko spadao je — razmatrajući odlomke njegovih više navedenih pisma — u kolo stravstvenih obožavatelja božice Diane u Dalmaciji, pa se punim pravom mora smatrati, jedan prvih pobornika uzdržavanja i štićenja šuma u toj količevci naše Hrvatske i još kao apostol i pionir šumarske nauke u ono mračno doba, jer je već i on u šumah uvidjao ili opažao onaj uzvišeni faktor, baš onako, kao što njemački pjesnik pjeva:

„Öde wäre die Erde und schmucklos traurig die Landschaft,
Krönten nicht Wälder die Höh' n, zierten nicht Haine das Thal.
Aber einsam wären die Wälder und Haine, erweckte
Nicht das prächtige Wild Leben und Zauber darin“.

(R. Cornelius, Die Jagd und ihre Wandlungen).

Napokon spomenuti mi je još i to u ovoj opazeti, da bi po mome mnenju u Dalmaciji, kao i Hrvatskom primorju i Istriji neobhodno potrebito bilo ustrojiti više društva, kojima bi imala biti posvećena zadaća, da iz petnih sila ra de oko unapređenja šumarstva u tih pokrajinh, kao i pošumljenja tamošnjih mnogo brojnih litica, sasvim opustošenih. Kad bi jednoć uspjeli zaodjenuti zelenilom današnje opustošene hridi, tad bi i lova nastalo, kao što ga je njekada imalo u izobilju. To sve pak moglo bi uzeti u ruke i naše „hrvatsko planinsko društvo“, poput onoga u Švajcarskoj, („Schweizer Alpenclub“) ili velikog austrijansko-njemačkog, koje broji 13.000 članova („Deutscher und Österreichischer Alpen-Verein“) ili kao ono talijansko osnovano u Turinu, a broji 4.000 članova, („Club Alpino Italiano“) i druga društva ove vrsti u svetu.

Pisac.

Da li je sadržajem ovih posljednjih odlomaka naš Vicko aludirao na učitelja rečene mletačke šumarske škole ili pako na kakvog drugog nastavnika, koji ga je možda uzgajao, to nebi znao sigurnošću tvrditi, jer je pismo mutnoga sadržaja, odnosno tog pitanja, no da bi mogao pouzdanjem tvrditi, da se baš odnosi na kakvoga učitelja šumarske korčulanske učione.

U obće iz odlomaka, koje više navedoh* nije moguće razabratи, da li je i zbilja na Korčuli naš Vicko pohadiao šumarski zavod, ili je pako tu vanrednu ljubav za šumarstvo, gojio rukovodjen vlastitim nagnućem i spoznanjem važnosti i znamenitosti šuma u svakom pogledu. Ovo posljednje ipak dvojim razlogom, pošto nikako nemogu pojmiti, da bi ovaj toli zauzetno razpravljaо prijatelju Baldi o viških šumah, a da se nije bio specijalno posvetio šumarskoj struci. — Suvise opaziti mi je, da je Vicko bio veliki ljubitelj lova i kao takav tjesno prijateljstvo sklopio bio s njekim Baldom na otoku Hvaru**; a to je najbolji dokaz, da je on najviše ljubio prijateljstvo voditi s onima, koji su sućut gojili i bili naklonjeni lovu, koji je sačinjavaо, vidi se po pismu, dio njegovoga života, t. j. s onima, koji su težili i radovali se svojtvima njegove duše, naklonosti i pameti.

Potražio sam suviše izmedju hrpe starinskih listina moje porodice, kупо- prodajni ugovor, koji bi mi mogao dokazati naziv dotičnoga predjela, kupljenoga od njegovoga roditelja, kao što iz gornjega odlomka pisma doznaјemo; ali svako moje iztraživanje ostalo je bezuspješno, pošto se ne namjerih na ništa takova, što bi bilo kadro taj čvor objasniti

Ove sam crtice napisao namjerom, da služe ponajprije kao pomoćna gradnja za povjest naše domovine u šumarskom obziru, onda ciljem, da iznesem na vijdјelo neke objasniteljne podatke o više spomenutom sporu, te da dokažem, kako se je u Dalmaciji nalazilo svedjer ljudih, koji su iz petnih sila zauzimali se za zaštitu šuma i njihovoga odobravanja (unapredjenja).

Ponosim se pako time, što je na tome toli znamenitom polju, za sreću i blagostanje naroda u obće, radio, muževno poslovaо i živo se zauzimao jedan član moje porodice*** u tamna, ali sretna, sredovječna vremena, baš onda, kad je još rieč „napredno šumarenje“ bila sasvim tajna i kad se je na šume gledalo, kao na suvišni dar prirode! . . .

* Pisma Vickova pisana su talijanski, te veoma oštećena od vremena.

** Citirani odlomeci pisama, napisani su u grubi rukopis, pa na njima nije ubilježeno prezime mu prijatelja Balda, kao i datum, kao što se obično ne čini na grubome rukopisu.
Pisac.

*** Pamtim kako mi je pok. otac kazivao, baš onda, kad sam se iz križevačkoga zavoda vraćao, da se je član naše porodice imenom Vicko, u drevna vremena bio posvetio šumarstvu, i kako je ovaj — moj p. otac — čuo pričati od njegovoga otca, moga đeda, da je naša porodica posjedovala prostranih dobara na Otoku Visu i Hvaru, pa i mnogih prostora šuma, te da su se šume, pripadajuće našoj porodici, smatrале kao vanredne znamenitosti na otoku i preko njegovih granica, jer da su bile dobro sačuvane. Izseljivanjem porodice nam iz otoka Visa na otok Brač, tih je šuma nestalo i da bješe — otac mi pričao — izkrčene za nasade vinograda. — Ova

Šumarsko-trgovačka razmatranja.

II.

Da će ovogodišnja proizvodnja dūžice nadmašiti normalnu potrebu tržišta a naročito Francezke — neima dvjube. — Ma sve da se već primijeće proljeće, a time svršava normalno (zimno) doba sječe, ipak se još sveudilj toliko države, koli obćina oglasuju i obdržavaju prodaje, manje većih partija hrašća. Činjenica koja takodjer vrlo čudnovato razsvjetljuje naše šumarske odnošaje. Da je pako uz odnošaje, dok se prodaje obdržavaju bez mjere i cilja, kroz čitavu rek bi godinu, vrlo težko u trgovini drvom podržati, jedva kroz njekoliko godina postojeće po nješto normalne odnošaje, samo se sobom razumjeva. Štetenosnost takovog postupka jur su odavna uvidili drugud, a kod nas? nut kod nas vodi se danas upravo voda na mlin francezkih trgovaca a la Gairard, kojimi će napokon naši producenti na milost i nemilost biti prepušteni. K tomu uz-mimo još vratolomnost poduzeća pojedinih tvrdka naših, od kojih jedna n. pr. uz glavnici od jedva 30.000 for. dostala šumu od 140.000 for., ali je zato već unapred morala prodati dojduću robu, te sklopiti ugovor na prodaju, uz uvjete i ciene, koje dadu predviđjati vrlo žalostne posljedice, pa da se onda čudimo obćoj stagnaciji, koja je ove zime u trgovini s francezkom dūgom zavladala!

Istina je, naša vlastela i urbarne imovne obćine, već su uz vrlo male iznimke sasjekle sve svoje hrastove šume, a svakako one, koje iole unovčiti moguće, tako da se iste gospoštije virovitička, djakovačka, miholjačka, valpovačka, našička i kutjevačka, koje baš ovo zadnjih par godina vrlo živahno uticahu na proizvodnju dūžice i trgovinu hrastovinom, već jedva mogu još za buduće u račun uzeti, ostaju dakle manje više samo još hrastici države i naših krajiških imovnih obćina, koji će dominirati, pa se neće već i zato nikada više na dulje doba moći uzdržati one ciene, koje bijahu prije g. 1878., ma želili to stanoviti krugovi koliko ih volja. Odnošaji gori rečene vrsti, mogli bi na kratko vremene poremetiti normalno stanje tržišta, uništiti pojedine poduzetnike, nu jeftinije ciene surovine u nas, što no su današnje, sigurno više nebude.

budna predaja, koja se je sačuvala i talasala, od koljena do koljena, u mojoj porodici, dosta jasno govori, da je i zbilja Vicko morao osobitih poznavanja o šumarskoj nauci imati. — Pošto listine, koje se kod mene u pohrani nalaze, nisu dovoljne da sasvim bistro čvor razpletu i raztumače, to sam se obratio nedavno mome č. bratućedu gosp. Vjekoslavu Pjerotiću, c. k. školskomu inšpektoru i ravnatelju na Korčuli, neka potraži izmedju listina kod njega nalazećih se, pa ako stogod obširnije slučajno nadje ob ovome sporu i predmetu, neka mi nadležne podatke, čim moguće prije, dostavi na uporabu. Držim nepobitnim i zato, da i sbljja postoji njekuda zabačenih listina, koje bi bile kadre razbistriti ovaj predmet, pošto se vrlo dobro sjećam, da mi je pok. otac kazivao, kako pamti, dok je još bio djetetom, da je video njekakvu rukopisnu starinsku knjigu, kojoj je sadržaj bio o šumarstvu i gospodarstvu, te u kojoj su se opisivale šume i njihovo stanje u obće, pripadajuće našoj porodici na Hvaru i Visu. Ako ovoj dodjem — knjizi rukopisnoj — u trag, to će ona najbolja podloga biti, da napišem stogod obširnijega o životu i šumarskomu djelovanju našega Vika. Pisac.

Toliko držasmo shodnim o tome ovdje iztaknuti, gledom na raznolike članke inih novina u tom predmetu, nadajuć se, da će svi odnosni mjerodavni faktori, a naročito i sami naši producenti, znati još za vremena poprimiti shodne mjere, koje su nužne za očuvati našu šumsku trgovinu svake štetne katastrofe, koja bi s gore navedenih nezdravih odnošaja zaprijetiti mogla.

Što se tiče samoga prometa s francuzskimi dužicama, ostaje nam nadovezujući na ono, što je u tom pogledu u o. l. jur spomenuto bilo, još sliedeće iztaknuti:

Tečajem mjeseca prosinca 1885., doveženo je u Trst ukupno 1,347.960 komada dužica, i to za trgovačku kuću J. B. M. Gairard 1,048.282 komada, za kuću Ch. Gaffinel 222.436 komada, C. M. Türk 35.059 komada, G. M. De Amicis 28.933 komada, Giov. Pagan 9.064 komada, a Th. Schadeloock 4.186 komada.

Ivezlo se istodobno iz Trsta 937.220 komada, i to u Portugal 61.071, u Francuzku 552.522, u Englezku 64.247, a u Italiju 259.380 komada. Preko Rieke se pako izvezlo ukupno 4,175.136 komada, i to u Francuzku 3,865.161 u Englezku 142.247, u Italiju 288.163, u Alžir 203.192, u Portugal 61.071 komada.

Ugarska vlada zaključila je, već u najbliže doba, uz dosta velike materijalne žrtve, započeti gradnje, potrebne da se na Rieci toli nužna stovarišta zadobiju, koja danas, kako se to tek nedavno i opet pokazalo, dok se je svako primanje i dovažanje dužica moralno na dulje vrieme radi pomanjkanja svakoga prostora obustaviti, nipošto već nezadovoljavaju.

Usljed dogradnje željeznice Sisak-Brod, nastati će i po Sisak inaki odnosi, u koliko će isti tad morati velik dio svoga prometa ustupiti ostalim povеćim postajam na Savskoj obali.

Tečajem g. 1885. doveženo bi u Sisak ukupno oko 54,400.000 komada dužica, koncem siečnja t. g. bilo ih je na tamošnjih stovarištih ukupno oko 12,000.000 komada.

Od sveukupne prodje dužica za godinu 1885. dolazi na

trgovačku kuću J. B. M. Gairard 1,9793.796 komada

"	"	Ths. Schadeloock	10,335.320	"
"	"	Giov. Pagan	7,093.711	"
"	"	Christian Gaffinel	5,867.453	"
"	"	C. M. Türk	4,264.553	"
"	"	G. M. D. Amicis	1,408.611	"
"	"	M. Engel	534.528	"
"	"	P. Revoltello	505.192	"
"	"	Greenham i Allodi	363.399	"
"	"	Eug. Ciotta	298.096	"
"	"	Uerle Fréres	167.042	"
"	"	Schenker i Comp.....	24.000	"
na ime raznolike tvrdke			58.683	"

Sveukupno dakle.. 50,739.076 komada

Osim gori rečene količine dūžica, bilo je koncem prosinca na sisačkih tovarištih još i oko 80.000 komada željezničkih podvlaka.

Ovdje možemo podjedno spomenuti, da je ravnateljstvo kr. ug. državnih željeznica, na dne 10. veljače t. g. obdržavalo jeftimbu za dobavu 110.000 kom. raznolikih hrastovih podvlaka, za željezničku prugu Sunja-Brod-Nova-Gradiška.

Tvrđka Valentin et Comp. pako, koja je i ove godine dostala hrastove u šumah kneza Schaumburg-Lippea kraj Virovitice, gradi kako nam odanje javljuju, od postaje Slatina Barć-Pakračke željeznicе, vicinalnu šumarsku željezničku prugu do šume „Viljevsko“, ležećoj u Podravini, $2\frac{1}{2}$ sata odaljeno od Slatine.

Kako nam javljuju, sklopljeno je u Sisku u najnovije doba njekoliko dosta povoljnijih prodaja dūžica ovogodišnje proizvodnje, od kojih nam naročito spomenuti prodju oveće jedne partije bosanske robe, uz obični rabat i cenu od 192.5 for. tako da se pravom nadati, da je time ono mrtvilo, koje je u poslednje doba na tom polju trgovine postojalo, ustupilo i opet mjesto, normalnim odnošajem.

Zagreb, koncem veljače 1886.

LISTAK.

Družtvene vesti.

Sjednica upravljaljajućega odbora šumarskoga družtva. Upravljaljajući odbor držao je dne 8. veljače redovitu sjednicu u prisutnosti sljedeće p. n. g. odbornika M. pl. Dursta, A. Soretića, J. Ettingera, V. Köröskényi-a, F. Kesterčanka i R. Fišbacha.

Nakon pročitanja sjedničkoga zapisnika od 30. prosinca pr. g. budu pročitani razni na družtvo prispjeli dopisi, zatim bude zaključeno, pozivom na svojedobni zaključak VIII. glavne skupštine, vis. kr. zemalj. vladu podnjeti molbu, da visokoista sazove enketu strukovnjaka i vještaka, koja bi imala izpitati tegobe glede šumarskoga učilišta u Križevcima, a podjedno utanačiti način, kojim bi se pitanje uredjenja šumarske obuke u Hrvatskoj moglo najsgodnije urediti.

Zatim budu preizpitani i odobreni računi uredničtva, o oglasih, i u tu svrhu unišlih pristojba za g. 1885., sa izkazanim prihodom od 34 for. 44 novč.

Nadalje zaključi odbor, upraviti na visoku kr. zemalj. vladu predstavku u predmetu uredjenja centralnoga biljevišta za Hrvatsku i Slavoniju, uz intervenciju šumarskoga družtva, te pripomoć iz novaca zemaljske kulturne zaklade, iz kojega bi se biljevišta naročito maloposjednici, seljaci i siromašne urb. imovne obćine mogle obskrbljivati, stranom bezplatno, a stranom i opet uz snižene cene potrebnim kulturnim materijalom. Konačno zaključi odbor medju ostalim i to, da se za družtvenu knjižnicu imadu nabaviti sve hrvatske šumarske knjige, u koliko družtvo takovih još neima, te pozvati naročitim pozivom još svi oni domaći šumarski činovnici, koji do sada još nisu članovi družtva, da takovom pristupe.

Trgovačke vesti.

Šumske prodaje III. Donašamo naknadno, da su prigodom, na dne 9. prosinca 1885. ponovno obdržavane dražbe, prigodom dražbe na dne 9. studenoga neprodanih hrastova iz šuma križevačke imovne obćine, i to: 504 hrastova iz šume

„Tropinski gaj“ procjenjenih na 580 for. 86 nov., te 129 hrastova iz šume „Ilovski lug“, procjenjenih na 4392 fr. 56 nov. — ostali i opet neprodani, dočim bje kod dražbe od 9. studena postignut za ostale šume sliedeći uspjeh: Sjećinu „Žutica šumarak“ sa 342 hrasta, procjenjenih na 7505 fr. 27 nov. dostao je trgovac M. Pollak ponudom od 8379 fr. — Sjećinu „Žutica Ravne Š“ sa 200 hrastova, procjenjenih na 3887 fr. 88 nov. dostao je trgovac J. Raić ponudom od 4111 fr. — Sjećinu „Starenice“ sa 578 hrastova, procjenjenih na 13052 fr. 74 nov. dostao je M. Pollak ponudom od 13555 fr., a sjećinu „Barica“ sa 169 hrastova, procjenjenih na 1422 fr. 72 nov. dostao je S. Goldschmidt ponudom od 1700 fr.

Prigodom na dne 20. siječnja, kod kr. podžupanije osiečke, obdržavane dražbenе prodaje od 200 komada hrastovih stabala, iz šume urb. imovne občine „Kapelna“, procjenjenih na 3171 fr. 72 nov. postignut bi sliedeći uspjeh: stigle su ukupno četiri ponuda, i to ponude J. Schwarza iz Barcsa na 3111 fr., ponuda Petra Zimera iz Osieka na 3150 fr., ponuda I. Tota iz Osieka na 3400 fr. i napokon ponuda dostalca Rafaela Engelmanna iz Osieka na 3880 fr.

Prigodom na dne 22. siječnja, obdržavane dražbe od ukupno 1202 hrastova stabla iz šuma „Kablarovac i Lopadin“ petrovaradinske imovne občine, stigle su ukupno tri ponude, i to ponuda Franje Gimiršeka glaseća na 5465 fr., ponuda E. Bonhady-a na 5088 fr., te ponuda dostalca Hirschera i drugova iz Beča na 6587 for.

Dne 24. veljače obdržavana bi u občinskom uredu slatinskom dražbena prodaja od 528 komada hrastova, iz šume urbarialne občine Medince.

Dne 25. veljače obdržavana bi kod kr. nadšumarskog ureda u Vinkovcima dražbena prodaja od ukupno 2381 hrastovih, 26 jasenovih, 98 briestovih i 39 inih stabala sa ukupno 8491 m^3 cijepke gradje, i 10944 m^3 gorivoga drva, u ukupnoj procjenbenoj vrednosti od 85308 fr. 30 nov.

Dne 24. veljače obdržavana bi kod šumsko-gospodarstvenoga ureda otočke imovne občine dražbena prodaja od ukupno 2364 jelovih i 229 bukovih stabala, sa ukupno 6341 m^3 trošnoga drva, u ukupnoj procjenbenoj vrednosti od 16190 for. 18 nov.

Dne 27. veljače obdržavana bi kod kr. podžupanije osiečke dražbena prodaja od 9845 komada hrastovih stabala, zajedno sa 8518 prostornih metara grabovih i inih gorivih drva, iz šume urbarialne imovne občine Čepin. Uspjeh tih dražba nije nam saobćen do zaključka lista.

Dne 9. ožujka t. g. obdržavati će se kod kr. podžupanije jastrebarske dražbena prodaja od 150 hrastova sposobnih za tehničku porabu, iz šume Kljuke, urbarialne imovne občine Brkiševina, upravne občine Bašić, procjenjenih na 878 for. 10 nov.

Dne 15. ožujka obdržavati će se kod kr. podžupanije pakračke, dražbena prodaja od 120 jesenovih i 59 hrastovih stabala, sa pašnjaka „Ražljevi“ urb. imovne občine, Končanica“.

Naredbe i zakoni.

Okružnica proti okupaciji šumišta za gradilišta. Visoka kr. zemaljska vlada izdala je dne 25. prosinca 1885. pod br. 52662. sliedeću okružnicu: „Pošto je kr. zemaljska vlada, odjel za unutarnje poslove, doznala, da mnogi žitelji na zemljisu imovnih občinah kuće i ina zdanja grade, bez da za takove gradnje prema ustanovam gradjevnoga, reda za bivšu vojnu krajinu od god. 1871. izhode propisanu dozvolu, i tim još više obodore, da šumska zemljišta okupiraju, odnosno krče, poziva se kr. kotarski ured, da u svakom slučaju, kada se prekršaj gradjevnoga reda prijavi po organih imovne občine, najstrože proti krivcu postupa, obzirom na kaznene ustanove upitnoga reda, imenito, da se prigodom izdavanja gradjevnih dozvola vazda obzir

uzme na §. 14. više pomenutoga gradjevnoga reda, glasom kojega se s razloga sjegurnosti imetka imovnih obćina, uzkratiti može takova dozvola.“

Odredba radi paljenja vapnenica. Kr. podžupanija karlovačka izdala je, za doskočiti sve to većem preotimanju krša u području političkih obćinah Severin i Bosiljevo — te u svrhu zaštite tamošnjih šuma, u smislu ustanovah §§. 25., 26. i 27. obrtnoga zakona od god. 1884., odlukom od 16. studenog 1885., br. 7506, strogu zabranu podizanja krečana bez predhodne dozvole obrtne oblasti I. molbe, bez koje nitko takove vapnenice podizati nesmije, narediv da će se svaki koji bi tu odredbu prekršio, kazniti prema ustanovam §. 158. obrtn. zakona globom od 100 fr. do 300 fr.

Nebi li zgodno bilo tu naredbu i na druge njeke krajeve protegnuti?

Poljski procjenitelji nemogu cieniti šumske štete. Kr. podžupanija zagrebačka izdala je dne 9. veljače 1886. pod br. 1968 sliedeu okružnici:

Pošto se opetovano puta dogadjalo, da su pojedine stranke, podnašajuće kr. ovoj podžupaniji prijave o sbivših se prekršajih u njihovih šumah — protiva ustanovam §. 60. zakona šumskoga — uz dotične prijave, podnašale kr. ovoj podžupaniji i t. z. procene, sastavljene po zapriseženih mjestnih poljskih procjeniteljih, to je kr. ova podžupanija, da se izbjegne svakom krovom postupku, podniela visokoj kr. zemalj. vladu molbu za razjasnjenje, nije li u obće u nesuglasju sa postojećimi propisi, da šumske štete procjenjuju drugi — ma baš i zaprisegnuti poljski procjenitelji — da li ospozobljeni šumarski vještaci, na što je visokoista obnašla visokim riešenjem od 27. siječnja 1886. br. 51998, kr. ovu podžupaniju uputiti, da se šumske štete po smislu i duhu §§. 73. i 74. šumskoga zakona imadu procjenjivati jedino po šumarskom osoblju a ne po poljskih procjeniteljih, koji zato nisu sposobni.

O čem se to poglavarstvo obavješće, znanja i ravnjanja radi, uz poziv, da o tom i područno žiteljstvo svojim putem svetrano uputi.“

Lovstvo.

Jež u zimi nespava. Od g. G. Stankovića primismo sljedeću: Uviek sam držao, da jež isto tako prezuje kao jazavac, dok se na dne 27. siječnja t. g. neuverih o protivnom; ovoga dana bo opazi g. V. Timauer trgovacki pomoćnik, vraćajući se iz šume kući, putem, gdje se izpred njega po sniegju nješto kotura, priskočiv, uhvati ježa, isti je težak bio do 2 kile. — Po tome dakle ipak — kan da nebi stojala tvrdnja njekih prirodopisaca, da jež zimu prespava?!

Diviljačina na trgu. U Zagrebu još nijedne godine nije bilo toliko divljači, koliko zimus. Srna bilo je dulje vremena dan na dan, a zeceva baš u obilju. Ciene bijahu for. 1 — 1.50 — Osim toga bilo je obilno trčaka (po for. 1.10 — 1.20 par), manje divljih pataka (po for. 1.40 par) i divljih gusaka.

Kako nam nadalje g. Bogdanović iz Skradina javlja, donešeno je tečajem mjeseca siječnja na tamošnji trg obilje divljači, tako oko 250 zeceva, 73 lisica i do 400 divljih pataka. Sve to donašahu pako seljaci obližnjih sela, i to uzprkos toga da su razoružani!

K upoznaju životoslovja grabežljivaca. Čitamo u „Oesterreichische Forst-Zeitung“, da si je zooložki institut u Erlangenu stavio zadaćom, potanko ustanoviti, životoslovje (Entwickelungsgeschichte) grabežljivaca, te se s toga u svrhu dobave potrebnog materijala za iztraživanja, obraća na sve šumare i prijatelje lova molbom da isti znanstveni taj podhvati u toliko izvole pospiešiti, da od svijuh tečajem ove zime, do konca travnja t. g. ubijenih grabežljivaca, ženske organe t. j. jajisti i maternicu, ako moguće neposredno po slijedivoj smrti zvieri, izrežu, te metnju te česti tiela u običnu vinovicu, takova rečenom zooložkom zavodu u Erlangen pripoljeti izvole. Umoljava se podjedno na staklenki označiti dan usmrćenja. Zavod sam pako voljan je dragovoljno svakomu — koji bi molbi toj u interesu znanosti zadovoljio — svaki s tim skopčani trošak naknaditi.

Lovci pozor! Pred mjesec dana sjedne lovac N. uz stol, da po običaju puni lefaucheux-patrone, pri ruci ležalo je oko $\frac{1}{2}$ kila baruta u vrečici od slaboga papira. Nesrećom dirnu kod nabijanja žica do paljka, koji naboј užeže, a vatru uhvati na blizu ležeću vrečicu baruta, koja, prasnuv dovoljnom grmljavinom, pretrese nenaslučenom jašku sve u kući i na kući se nalazeće, a moga loveca liši brade, obrva i brkova do kože, zadav mu neugodne boli i upale na rukuh tako, da jadnik eto još i danas nariče — tvrdnjom, da je za sve lovece patronе puniti naučio. Da, naučio je za sebe i druge, al mogao je nauku ovu i za uvjek svršiti, jer da upalom stvorena para oduška imala nije, koliko je doista imala, morao bi silnomu tlaku podleći, kao što ovo svjedoči slijeća činjenica:

Tri su sobe savezne, a u radećoj sobi odtisnula je para njekoliko milimetra cieli strop, na kojem je više stotina centi žita natovareno, probila je 13 okna, na 2 prozora i ormaru iztisla dvoja vratašca, a jer bijehu prva i druga susjedna soba zatvorene, probila je oblogu na obojih vratih, pa i ovdje razbila njekoliko okna, dapače prozorne zastore mjestimično probušila, a više od 10 cvjetnih lonaca na komade razprsnula. — Snaga dakle tolika, da je samo srećom tom, što je na sve strane para na odušak naišla i moj mudri lovac živ ostao. — Hoće li ovim primjerom tko prijana loveca još nadmudriti? —

M. R.

Lov na vidre u Glogovnici. Dne 10. prosincea pr. g. ubio je Gjuro Vallić, mlinar iz Tomice kod Broda na Savi, u potoku Glogovnici vidrača, koji je vagao 8 k., a mjerio od vrha njuške do na kraj repa 1'35 m. — Dne 12. prosincea pako uhitio je isti lovac i vidru, koja je vagala 7 k., a mjerila 1'24 m. — Isti lovac ubio je nadalje za vrieme od 1. kolovoza 1885. do 1. 1886.: 2 lijača, 3 lisice, 38 komada zeceva, 1 šljuku i 2 jarebice — što dovoljno obilje divljači u tamоšnjem reviru dokazuje.

J. Popović.

Hajke. Dne 2. siječnja t. g. obdržavana bi u lugu „Dobreču“ nedaleko Mistrovice hajka na kurjake. Ubita su dva kurjaka i dvie lisice. — Kao njeki kuriozum ostaje pri tom spomenuti, da su jednomu kurjaku bile uši i rep obrezane, kao što se to običajno čini kod pasa parcovara. Kurjak mogao je biti već u trećoj godini, nu bio je ipak kržljav, te se dobro vidjelo, kako je u razvoju zaostao, što sve dalje sluti, da je odhranjen u kući, a tek onda, kad bje odrasao, da se je opet vratio svojim.

Dne 14. siječnja pako obdržavana bi u području političke obćine begtežke hajka na kurjake; nu kako nam prijatelj javlja, pokraj čitave vojske hajkača i strieljaca ostade lov ipak jalov!

Dne 5. veljače obdržavana bi hajka u šumah urbar. imovnih obćina Dugoselo i Kraljevec; kurjak žalivože nebje nijedan uhićen, ali su zato ubijene bar četiri lisice.

Knjižtvo.

Magjarska šumarska literatura. Magjarska šumarska knjiga, u koliko i jest u najnovije doba silno uzela napredovati, ipak je dosta mlada i siromašna. Od starijih djela postoje: „Šumarski kolendar od g. 1835.“ — „Die Flugsandbildung“ od Ad. Ploetza od g. 1846.; zatim nješto članaka od Iv. Nagyváthy-a i Franje Pethe-a u listovih gospodarskih. Najstarije magjarsko šumarsko djelo pako jest knjiga „O koristi smreke i koristi izradjivanja šindre“ od Oroszgy Deaka. — Najveće djelo pako „Erdészeti Lapok“ („Šumarski list“) koji već 18 godina postoji. — Od ostalih djela pako spomena su vriedna „Katekizam šumarstva“ od A. Bedö-a, „Šumarska takasacija“ od J. Scholtza i L. Fekete-a, „Šumarska uporaba“ od Žige Szecssia, „Pošumljenje pješčara“ od F. Illesa, „Nauka o sadjenju i gojenju šuma“ od F. Illess i napokon tri svezka „Zbirke šumarskih zakona i naredaba.“ — Većinu tih djela izdalo je magjarsko šumarsko društvo.

Šumsko-redarstvene vesti.

K statistiki šumskih prekršaja kr. podžupanije zagrebačke u g. 1885.
 Nadovezujući na ono što smo u predmetu šumskih prekršaja u području kr. podžupanije zagrebačke, na strani 88. p. g. spomenuli, dajemo u slijedećem statistički izkaz istih za god. 1885. I ovaj nam izkaz pokazuje, da se prijave doduše dosta savjestno i redovito razpravljaju — nu tim manje, da se odnosne odsudjene odštete, kao što drugud — tako i ovdje — utjeruju.

Godina	Godina	Ukupno prijavljeno šumskih prekršaja	Ukupno razpravljeno šumskih prekršaja
1885	1680		
1363			
110	Broj razpravnih dana		
317	Ostalo koncem god. neriješeno		
3257.04	Ukupni iznos dosudjene odštete u for.		
2886.94	1883.	Ostalo ne utjeranih odšteta od god. u fr.	
3087.40	1884.		
2755.57	1885.		
8729.91	1883. 1884. 1885.		
2826.59	Ukupni iznos utjeranih odšteta u god. 1883., 1884. i 1885.		
26	Iznos dosudjenih globla u korist zemalj. kult. zaklade		
7046	Najveći iznos dosudjene odštete u for.		
2.40	Poprični iznos dosudjene odštete		
101	Broj odšutjenih na 1 dan zatvora		
62	Broj odšutjenih na 2 dana zatvora		
34	Broj odšutjenih na 3—8 dana zatvora		
123	Uložili utok na visoku vladu		
382	Broj odšutjenih izpod 1 for.		
152	Broj odšutjenih na platež više od 5 for.		
501.47	Utjerano tečajom godine ukupno odštete u for.		
144	Broj rješenih od obtuze		
	O p a z a		

Šumske štete križevačke imovne obćine. Koncem godine 1884. iznašaše aktivne tražbine imovne obćine na šumskih odšteta 51.840 for.; od toga je tečajem godine 1885. unišlo ukupno 14.982 for. 54 nč.; nadalje bje utjerano na ime tekuće dužnosti za g. 1885. ukupno 2409 for. 50 nč. Dakle tečajem g. 1885. sveukupno utjerano 17.392 for. 4 nč. Koliko bje u g. 1885. prijavljeno i razpravljeno, a koliko je i opet koncem iste godine ostalo nerazpravljeno, nije još konačno ustanovljeno, pošto još sveudilj dolaze odnosni razpravni zapisnici.

U Belovaru, 26. siječnja 1886.

T. Bogoević.

Izkaz šumskih šteta II. banske imovne obćine za vrieme od godine 1883. do konca g. 1885.

Od godine 1883. do konca g. 1885. prijavljeno je ukupno 14.545 slučajeva šumskoga prekršaja ili poprično na godinu 4848 slučaja. Ukupna procjena šteta iznašaće poprično svake godine svotu od 14.018 for. 4 nč., dakle ukupno za rečeno razdoblje 42.054 for. 13 nč. Poprična vrednost pojedine štete iznašaće 2 f. 83 n., najveća vrednost pako 444 for. 24. nč. — Kroz rečene tri godine utjerano je poprično šumskih odšteta u vrednosti od 6282 for. 38 nč. ili ukupno u tom razdoblju iznos od 18.847 for. 15 nč. Od postanka imovne obćine do konca godine 1885. ostalo neutjeranih odšteta u ukupnom iznosu od 30.594 for. 71 nč. G. P.

Izkaz šumskih šteta u šumah ogulinske imovne obćine, za vrieme od godine 1883. do konca godine 1885.

Ukupno podnešeno			Ukupno dosudjeno			Obustavljen je			Utjerano je			Opazka	
broj komada	u odštet- noj vried- nosti		broj komada	u odštet- noj vried- nosti		broj komada	u odštet- noj vried- nosti		broj komada	u odštet- noj vried- nosti			
	for.	nč.		for.	nč.		for.	nč.		for.	nč.		
12923	44492	31½	8477	29164	33½	103	—	—	—	5747	56		

U Ogulinu, 26. siečnja 1886.

M. Zubundijja.

Izkaz šumskih šteta u šumah petrovaradinske imovne obćine, za vrieme od godine 1883. do konca godine 1885.

Godina	Prijav- nica	Ukupna vriednost		Odpada na 1 kom. prijave		Prenos zao- statka iz prošle god. za tekuću		Ukupni propis		Ukupno plaćeno		Ostatak za buduću gd.		Opazka
		for.	nč.	for.	nč.	for.	nč.	for.	nč.	for.	nč.	for.	nč.	
1883	4548	7073	37	1	55	9488	74	16562	11	9132	42	7429	65	
1784	3763	8790	63	1	88	7429	65	16210	28	8351	26	7859	02	
1885	6077	15149	19	2	49	7859	02	23088	21	10019	47	12988	74	
Ukupno	14388	31013	19	—	—	—	—	—	—	27503	15	12988	74	

Mitrovica, 8. veljače 1886.

M. Prokić.

Raznoliko.

Hrvatsko naravoslovno društvo. U prvom broju o. l. o. g. javismo, da se u Zagrebu pod predsjedništvom sveučilištnoga profesora g. S. Brusine ustrojilo naravoslovno društvo, kojemu je u prvom redu zadača, proučavanje prirođenih odnošaja naše domovine, nadovezujući na tamo spomenuto, iztaknuti nam je, da to društvo danas broji već više od 160 redovitih članova i tri utemeljitelja, te da će upravljači odbor već skorim izdati i prvi broj, odnosno svezak „družtvenoga glasnika.“ — Upravljači odbor društva sastoje iz p. n. g. S. Brusine, Dr. G. Pilara, Dr. Drag. Gorjanovića, F. Kesterčanka, Dra. Lobmayera, R. Govacia, V. Horvata i D. Heinza.

Medju članovi nalazimo već i danas više hrvatskih šumara (oko 10 njih) — nu gledeći na važnost samoga društva naročito i po našu struku, nadamo se, da će se broj članova iz tih naših krugova, skorim bar potrostručiti. — Odnosne prijave prima predsjednik društva p. n. g. S. Brusina u Zagrebu. (Demetrova ulica br. 1.). — U ime članarine plaća se godišnjih 6 for., te se zato dobiva badava družtveni glasnik, koji će izlaziti u svezcih šest puta na godinu, svaki svezak na 3—4 štampana arka u velikoj osmini.

Ivan Salzer. „Centrablatt f. d. g. Forstwesen“, donaša u prvom svezku o. g. uz vrlo dobro pogodjenu sliku — i obširan vickop's, takodje i u nas dobro poznatoga c. kr. šumarskoga nadsavjetnika u ministarstvu poljoprivrede u Beču, te osnovatelja i jur desetgodišnjega predsjednika susjednoga nam kranjsko-primorskoga šumarskoga društva g. Ivana Salzera. Iсти rodom Čeh, služio je g. 1860 u romano-banatskoj pukovniji kod generalkomande u Temišvaru, zatim kao šumar u otočkoj pukovniji u Jablanovcu, gdje se poglavito zanimalo radnjami oko zagajenja krša. Zatim bude premješten u Vrhovine, a onda i opet u svojstvu procjenbenog povjerenika k petrovaradinskoj pukovniji. Ostaviv državnu službu — otidje kao šumar dobru naukovne zaklade u Landstrass u Kranjskoj, odkuda se iza četirigodišnje službe i opet vrati u Hrvatsku mj. svibnja g. 1867. u svojstvu šumarskoga mјernika i taksatora u Fužine — gdje je ostao sve-

do g. 1870. kad no je stalno ostavio Hrvatsku — službujuć najprije u Štajerskoj i Kranjskoj — gdje je g. 1874. utemeljio kranjsko-primorsko šumarsko društvo — dok nebude g. 1878. pozvan u ministarstvo poljoprivrede u Beč — gdje još i sada služuje u svojstvu tehničkoga izvjestitelja za radnje oko uredjenja bujica i pošumljivanja krša. Salzer spada medju najodličnije austrijske šumare.

Beriva činovničtva državne šumarske uprave. Grof Ljudevit Tisza, predsjednik magjarskoga šumarskoga društva, upozorio je dne 3. veljače u ugarskom saboru na porazmjerne lošu dotaciju drž. šumarskoga osoblja u prispolobi sa inimi kategorijami državnoga činovničtva, zahtievajuć čim skorije dokinuće nepravednoga tog stanja.

Natječaji i osobne viesti.

Natječaji. Kod kr. nadšumarskoga ureda u Vinkovcima imadu se popuniti sljedeća izpražnjena mjesta, i to:

2 mjesta šumarskih vježbenika sa 480 for. godišnje plaće.

2 mjesta šumarskih vježbenika sa 360 for. godišnje plaće.

24 srezka lugarska mjesta sa godišnjom plaćom od 200 for., stanarinom od 40 for., 24 met. ogrevnih drva, 3 jutra zemlje i 2 for. pisarničkoga paušala.

Molbe valjalo je putem nadležnih oblastih upraviti na rečeni ured do 20. velj. t. g.

Kr. podžupanija pakračka, razpisala je natječaj za mjesto kot. šumara sa sjedištem u Pakracu, natječaj do 15. ožujka t. g. Plaća 600 for., putni paušal 200 for. i 20% globa i naknada za šumske štete.

Kod otočke imovne obćine izpražnjeno je mjesto kotarskoga šumara sa sjedištem u Korenici. Plaća 600 for., stan u naravi, 21 met. gorivoga drva i 350 for. paušala za konje. Molbe do 20. ožujka šumsko-gospodarskom uredu u Otočac.

Kod kr. podžupanije varaždinske, ima se popuniti mjesto žup. nadnadšumara. Plaće 1000 for., 200 for. stambine. Molbe podnjeti do 30. ožujka.

Umrli. Dne 4. siečnja t. g. umro je naš sučlan kr. kontrolni nadlugar P. a. Bosanac u Pitomači.

Dne 19. siečnja t. g. pako umre u Novoj Gradiški u 76. godini dobe svoje, otac nadšumara gradiške imovne obćine g. A. Herzla, umirovljeni vlastelinski šumarnik grofa Buquoia g. Josip Herzl. — Slava im i pokoj duši!

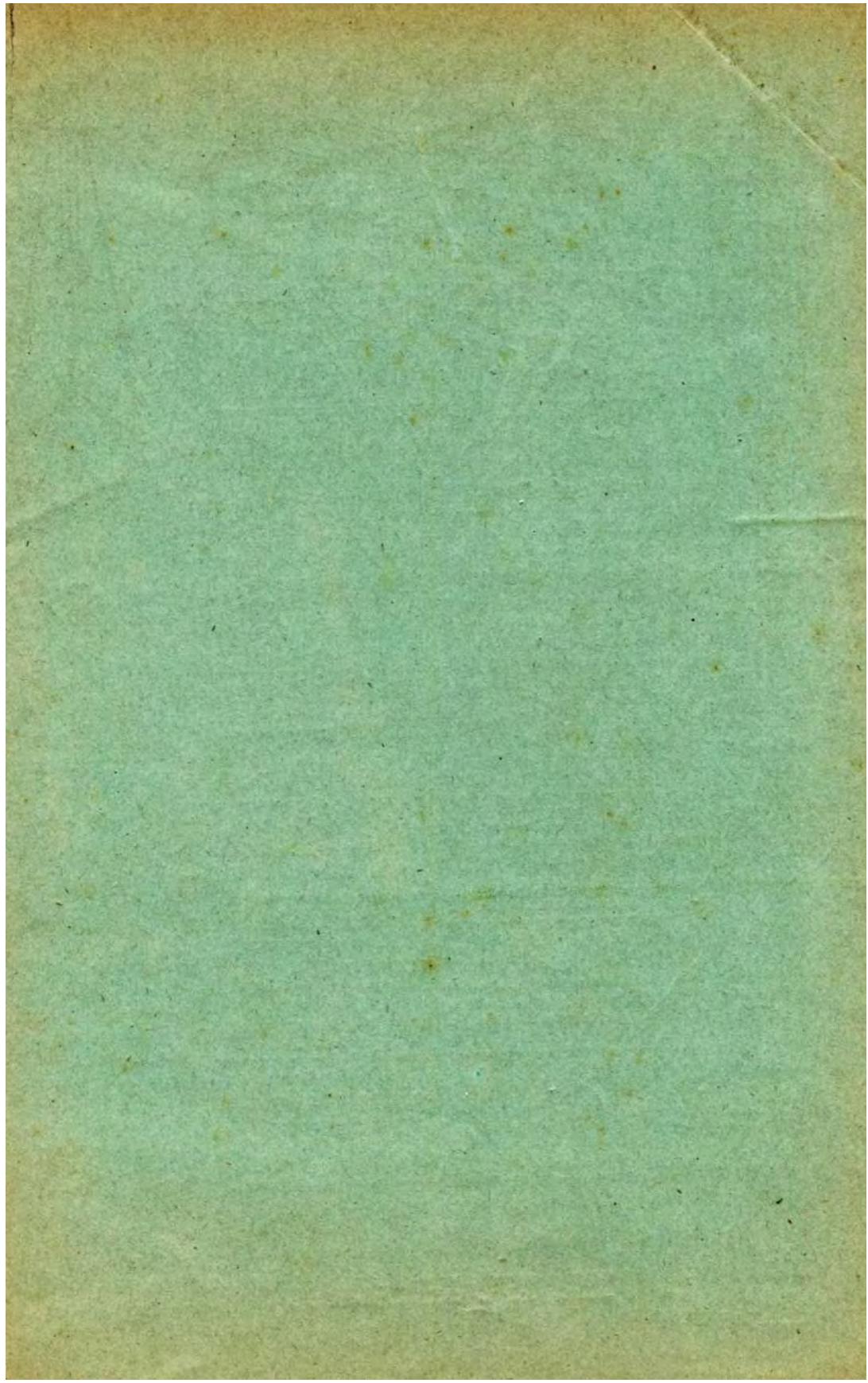
Premještaji i imenovanja. G. Josip Ribička, vlastel. šumar gospoštije kneza Thurn-Taxisa do sada u Lokvah, premješten je u Česku. — G. Dušan Ilijic kot. šumar, imenovan je stalnim šumskim procjeniteljem otočke imovne obćine. — G. St. Slapničar, kot. šumar u Čazmi, izabran je šum. procjeniteljem križevačke imovne obćine. — G. Milan Žibrat, svršeni šumar, imenovan je obćinskim šumarom u Obrovcu u Dalmaciji. — G. Franjo Živnustka, vlast. šumar u Ugarskoj, imenovan šumarom vlast. Kerestinec. — G. Marko Blaženić, lugar brodske imovne obćine do sada u Varošu, premješten je u Crnu. — Belizar Šuflaj do sada vlast. šumar u Ugarskoj, imenovan je podšumarom imovne obćine u Novom Sisku.

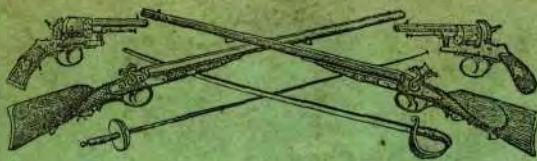
Dopisnica uredničtva.

G. T. B. u B. — J. Š. u O. — V. B. u G. — I. A. u S. — M. P. u M. — I. S. u R. — S. M. u D. — M. R. u K. — P. K. u H. — T. B. u K. — J. K. u V. — G. P. u P. — G. K. u V. — Š. P. u O. — Na poslanih viestih srdačna hvala, preporučamo se i nadalje.

G. E. T. u K. — I. Č. u V. Vaše dopisnice predali smo g. tajniku društva, na koga valja upravljati reklamacije glede lista, kao i prijave za pristup društvu!

P. n. g. suradnike lista, koji nam obećane ili naručene članke za list još duguju, molimo u interesu styari, da nam takove čim prije dostave.

Prva zagrebačka umjetničko-obrtna dvorana

E. F. Bothe u Zagrebu

Ilica br. 38

preporuča također na obročno odplacivanje bogati izbor:

Lovačke puške, samokresi
(Lefancheux ili Lancaster),
kubure, sobne (Flobertove) puške
naboji, prah, dinamit,
torbe i sve druge lovačke sprave.

Svakovrstne
slike uljena tiska,
također historičke i narodne
u finih pozlaćenih okvirih
kao što i u crnih.

Najbolje švicarske srebrne i zlatne
žepne ure,
satni lanceti, privjesi, zlatni prsteni,
američke budilice itd.
Jamstvo jednu godinu.

OGLEDALA
zidna, toiletna i stojna,
svake veličine
u pozlaćenih okvirih, kao što
i u drvenih.

Najnovija glasbila
Ariston, Herophon,
švicarska samosvirajuća glasbila,
albume za fotografije sa glasbilom,
glasbila za ptice učiti
i t. d.

Drveno, tapčirano i gvoždено
POKUĆTVO,
ulaganjci, praonici,
trstemi i gotički
stolci
i t. d.

Šivaći strojevi
najprokušanijih sustava:
Novopobjeđani
Singer, Howe, Wheeler i Wilson,
Cylinder-Elastic itd.

Jamstvo pet godina.

Crkveni svjetionci,
Ditmarove
svjetiljke za stol i vješanje,
noćni žižaci,
ulične svjetiljke i t. d.

Najbolje vrsti kinezkog srebra
tvornice Christofle i Berndorf:
stolna jedala, sviećnjaci,
karafindili,
stolni okrasi, krušare, pladnji itd.

Blagajne sjegurne proti vatri,
priručne kasete,
preše za kopiranje i lokoti
iz tvornice
F. Wertheima i drug.

Točno regulovane
ure njihalice
sa idućim, bijudim ili opetu-
jućim strojem
svakih 8 dana za navijati.
Jamstvo 1 godinu.

Vlastita
pozlationica i tvornica okvira,
popravionica
oružja, šivalja, glasbila
i ura.

Obširnije ilustrirane cienike šaljem na
zahtjev bezplatno i franco.

E. F. Bothe.